Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Berømte Mænds Barndom

En Række karakteristiske Træk fra store Mænds Barndomsaar.

Berømte Mænds Barndom

En Række karakteristiske Træk fra store Mænds Barndomsaar.

INDHOLD.

	Side
Beethoven (f. 1770, d. 1827)	29
Dickens (f. 1812, d. 1865)	40
Edison (f. 1847)	45
Frederik den Store (f. 1712, d. 1786)	9
Goethe (f. 1749, d. 1832)	15
Händel (f. 1685, d. 1759)	8
Lincoln (f. 1809, d. 1865)	37
Luther (f. 1483, d. 1546)	4
Meissonier (f. 1815, d. 1891)	43
Mendelssohn (f. 1809, d. 1847)	35
Mozart (f. 1756, d. 1791)	20
Napoleon I (f. 1769, d. 1821)	23
Napoleon III (f. 1808, d. 1873)	31
Pascal (f. 1623, d. 1662)	7
Rousseau (f. 1712, d. 1778)	12
Tschaikowsky (f. 1840, d. 1893)	44
Watt, James (f. 1736, d. 1819)	14
Wellington (f. 1769, d. 1852)	28

Berømte Mænds Barndom.

Da de store var smaa; deres Hjem og deres Barndomsoplevelser.

Der kom en Vogn kørende i stærk Fart gennem en af Athens Gader, hvor nogle Drenge sad og spillede Terning. «Stands,» raabte en af Drengene til Kusken, »stands, lad mig blive færdig med mit Kast.« Kusken lo blot og kørte videre. Men da sprang Drengen frem. »Jeg skal faa ham til at standse,« raabte han forbitret til sine Kammerater. Og saa kastede han sig næsegrus ned paa Gaden lige foran Hestene. Det gik som beregnet. Kusken blev forskrækket, og i yderste Øjeblik lykkedes det ham at standse Hestene. Drengen var Alkibiades, der senere skulde blive sin Fædrenebys Leder i godt og ondt, i mange Maader dens Skæbne.

Kong Filip af Makedonien vendte hjem fra et Krigstog. Han kom med Sejr, og hans Familie og hans Hof gik ham jublende i Møde. Kun een var ikke med i Jubelen, han stod tværtimod og græd, og denne ene var Kongens Søn, Aleksander. »Hvad er der i Vejen,« spurgte Kong Filip forundret, »hvorfor græder du?« »Du erobrer alting,« svarede Aleksander, »der bliver slet ikke noget tilbage til mig.«

Kun to smaa Træk, — men hvor er de karakteristiske! Vi ser de to Drenge for os, ser Alkibiades' utæmmelige Overmod, hans letsindige Trods mod al Fornuft, men ogsaa hans ukuelige Mod. Og vi ser Aleksanders endnu barnlige, men yderst levedygtige Ærgerrighed, der kun frygter et i Verden: at der ingen Stordaad skal blive tilbage til ham at udføre.

«Barndommen viser Manden, som Morgenen viser Dagen,« siger Milton, og det er sandt. I Barndommen ligger de Spirer, som siden skal udvikles, og det er ikke uden Grund, at alle de store Mænds Biografer med særlig Interesse har undersøgt og studeret deres Heltes Barndom. Nu kan en Morgen jo ganske vist være taaget og alligevel varsle en god Dag, og det kan hænde, at en stor Mands Barndom henrinder uden at frembyde Træk af ydre Interesse. Men mindst lige saa hyppigt er det modsatte Tilfældet, gennem smaa Træk som de to, vi har anført, afslører Barnet sin Karakter og viser ligesom i et Lynglimt, hvad det en Gang vil blive.

Kong Filip vendte hjem med Sejr, og alle gik ham jublende i Møde — kun hans Søn Aleksander stod og græd.

Og et kan i hvert Fald fastslaas. Ingen er nogen Sinde løbet fra

sin Barndom. Indtrykkene fra den Gang, de sidder fast. At studere en Mands Barndom er at studere Forudsætningerne for hans Virke.

Vi vil nu i det følgende skildre en Række berømte Mænds Barndom. Alle Berømthederne kan vi jo umuligt faa med, men vi har her gjort et Udvalg blandt de store Statsmænd, Tænkere, Videnskabsmænd, Fyrster, Kunstnere, Digtere, Opfindere o. s. v., saaledes at vi faar en Repræsentation for Livets forskellige Omraader.

Luther.

Drengen, der fik Prygl næsten hver Dag.

Rektoren i den latinske Skole i Eisenach — Trebonius hed han — havde en Sædvane, som hans samtidige forundrede sig meget over. Naar han traadte ind i Skolestuen, tog han sin Baret af. Det syntes Folk var underligt. Alle andre Lærere lod den blive siddende paa Hovedet. Men Trebonius havde sin Mening med det. Han hilste sine Disciple, og han syntes, at det kunde der være Grund til. »For der sidder blandt disse unge Disciple mangen en, af hvem Gud kan gøre en ærlig Borgmester, en Kansler, en højlærd Doktor eller Regent,« sagde han til sine Medlærere, »og selv om I ikke nu kender ham, skal I dog vise ham skyldig Ære«. Den brave Skolemester anede ikke, at der mellem hans Elever sad en Dreng, som skulde blive meget mere end en ærlig Borgmester, ja, selv end en Regent. Han skulde blive Ophavsmand til den vældige Omvæltning i Historien, som vi kalder Reformationen, for Drengen var Martin Luther. Men paa dette Tidspunkt var han kun en almindelig velbegavet Dreng.

Eisleben. Byen Eisleben spiller en ganske ejendommelig Rolle i den store Reformators Liv. Han er født der, og han døde der, men ellers havde han næsten intet med Byen at gøre. Hans Forældre opholdt sig kun der for en ganske kort Tid, og allerede da Luther var et halvt Aar gammel, flyttede de til Mansfeld, hvor han fik sit Barndomshjem. Luther er af en gammel og udbredt Bondeslægt. Hans Fader var en Bondesøn fra Möhra, vistnok den ældste af en Flok Brødre. Som Følge deraf kunde han ikke faa Fædrenegaarden. Thi der herskede i de Egne den Skik, som maa forekomme os mærkelig nok, at den yngste Søn skulde have Gaarden, saa kunde Forældrene blive længst ved den. Hans Luther maatte da se sig om efter noget andet, og han gav sig da til at være Bjærgværksarbejder. Han var til at begynde med meget fattig, og han og hans Hustru, Margarete Ziegler, maatte slide haardt for Føden til sig og den hurtigt voksende Børneflok. Men de var Folk, der vilde frem. Faderen sled i det i Gruberne og ved Smelteovnene, og Moderen bar selv det Brænde, de skulde bruge, hjem paa sin Ryg. Det var haarde Kaar, men det

I dette Hus i Eisleben fødtes Martin Luther

Hans Luther, den store Reformators dygtige og strenge Fader.

unge Ægtepar var haardføre og nøjsomme Mennesker. De taalte Sliddet, og de naaede frem. Hans Luther blev efterhaanden en anset og velhavende Mand, der selv forpagtede Smelteovne og Gruber og ejede et ganske anseligt Hus. Da han døde 1530, efterlod han sig 1260 Gylden, hvilket i vore Penge vil sige saadan noget som 20,000 Kroner.

Luthers Moder. Baade hun og hendes Mand oplevede Sønnens Berømmelse, og de færdedes med Jævnhed og Sikkerhed i den lærde og ofte fornemme Kreds, som omgav Reformatoren.

Hvo, som elsker sin Søn, tugter ham tidligt. Luther omtaler altid sin Fader med Taknemmelighed og Respekt. Som voksen kunde han se, hvor godt han mente det, man for Barnet Martin har Respekten nu vist været den altbeherskende Følelse. For Hans Luther var streng, baade af Natur, og fordi det nu engang var saadan Skik i de Tider. Børn skulde »optugtes«, og Riset spillede en stor — alt for stor — Rolle i det Lutherske Hjem. Luther fortæller selv, at Faderen engang slog saa haardt, at han løb fra ham og blev meget vred paa ham. Moderen var ikke blidere. Ogsaa hun pryglede næsten hver Dag Børnene af et godt Hjerte. Hun mente det inderlig vel, men hun forstod ikke at skelne mellem virkelig alvorlige Forseelser og Smaating, der nærmest maatte regnes for Barnestreger. Luther fortæller, at han engang blev pryglet til Blods, fordi han havde taget — en Nød. Opdragelsen var vel ment, men den var for haard. Og det Tungsind, som Luther i sit senere Liv havde saa megen Tilbøjelighed til, er sikkert ikke uden Sammenhæng med Barndommens stadige Skræk og Rædsel.

En Sang for en Pølse. Glæder har der dog ogsaa været mange af. Martin holdt overmaade meget af sin yngre Broder Jacob; han var hans kære Legekammerat, og snart vilde ingen af dem hverken spise eller lege, uden at Broderen var med. Allerede da de var Smaapurke, var de med til at gaa rundt ved Dørene i Fastelavnen og synge for Pølser. Engang sang de saaledes uden for en Dør, da Bondemanden traadte frem og sagde med sin barskeste Stemme: »Hvad er det, I laver, I Skarns Knægte?« Og Drengene blev saa forskrækkede, at de løb, saa hurtigt deres Ben kunde bære dem. Og saa havde Bonden i Virkeligheden ment det saa godt, han havde en hel Mængde Pølser med, men han havde blot villet spøge lidt. Nu kostede det ham en stor Overtalelse at faa de forskrækkede

Martin fik en Gang i Skolen Prygl 15 Gange i Løbet af en Formiddag.

Drenge til i det hele taget at modtage Pølserne. Let til Skræk havde Martin, og der var meget at

Martin i Ursula Cottas Hus i Eisenach. Det var en stor Lykke for den fattige Pebling, at det rige og venlige Borgerhjem aabnede sig for ham. Efter G. Spangenbergs Maleri.

være bange for. Der var nu f. Eks. de fæle Hekse. Der var mange af dem, havde Martin hørt, og det troede han da ogsaa fuldt og fast. Men det værste var, at der var en lige i Nærheden, en af Nabokonerne. Hende gik Moderen i den dødeligste Skræk for, og hun sørgede altid for at holde sig rigtig gode Venner med hende. For hvis hun fik ondt i Sinde, vilde hun forhekse Børnene, saa de græd sig ihjel. Martin troede det alt sammen, og han kom hele sit Liv ikke ud over denne frygtelige Overtro.

En fæl Skole. Martin kom tidligt i Skole. Men det var en skrækkelig Undervisning, han fik i Mansfeld. Børnene lærte at læse, skrive og regne og saa naturligvis Latin, for det skulde der endelig til den Gang. Men Lærerne var i Virkeligheden uvidende, og de havde kun et Middel til at faa Børnene til at lære noget: Prygl og atter Prygl. Luther fik engang Prygl 15 Gange i Løbet af en enkelt Formiddag og det endda for nogle Remser, han endnu ikke havde haft for.

Pebling. Men Martin havde Evner, og denne ringe Undervisning kunde han ikke nøjes med i det lange Løb. Hans Fader, hvis Kaar var blevet noget bedre, havde sat sig i Hovedet at gøre en Borgmester af ham. Foreløbig maatte han i en bedre Skole, og det kom han, først hos »Brødrene af Fælleslivet« i Magdeburg, siden hos Trebonius i Eisenach. I sidstnævnte By var han i 3—4 Aar, og

der havde han det godt. Trebonius's Skole var efter Datidens Begreber højst moderne, og Eleverne var der fri for det aandsfortærende Terperi. Og saa skete der det for Luther, at et godt Hjem aabnede sine Døre for ham. Skønt hans Fader nu havde det noget rigeligere, var det dog ikke Meningen, at Luther skulde falde Hjemmet til Byrde. Han maatte gøre som andre fattige Peblinge den Gang: synge for Folks Døre og derved erhverve sig en Skilling eller et Maaltid Mad. Martin havde en smuk Stemme, og den lagde den rige Købmandskone Ursula Cotta Mærke til. Hun fik efterhaanden Interesse for Drengen med de klare Øjne, og det endte med, at hun gav ham Adgang til sit Hus. Han kunde komme der, naar han vilde, og en Tid baade spiste og boede han der. Det var et rigt og venligt Borgerhjem, der saaledes aabnede sig for Luther, og den Godhed, han her mødte, bidrog til at gøre Eisenach-Aarene glade og uforglemmelige for ham.

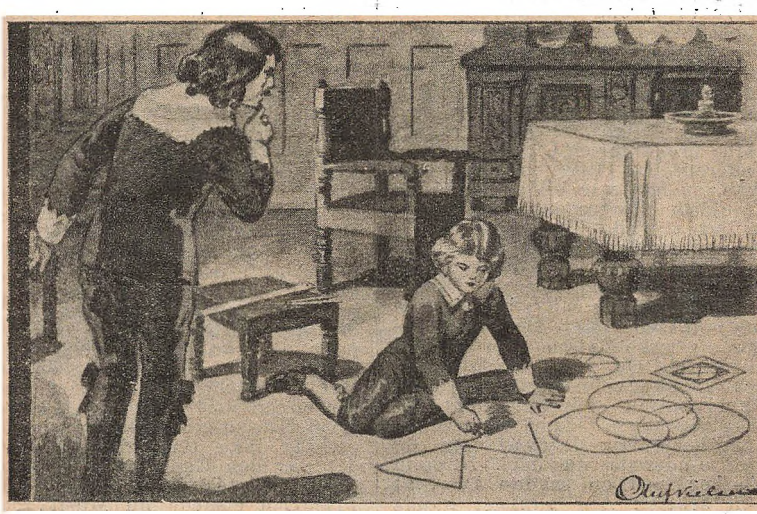
I Maj 1501 blev Luther indskrevet som Student ved Universitetet i Erfurt. Barndommen var forbi, Ungdommens Kampe begyndte.

Pascal.

Et matematisk Vidunder.

Den store franske Matematiker, Fysiker og Filosof Blaise Pascal (f. 1623, d. 1662) var i høj Grad et »Vidunderbarn«. Men medens vi ofte træffer disse paa Kunstens eller Musikkens Omraade, udfoldede han sit tidligt modnede Geni paa et Felt, hvor man skulde synes, at sligt var udelukket — nemlig Matematikken.

Pascals Fader var Embedsmand i Clermont-Ferrand, men han opgav ret tidligt sin Stilling for helt at hellige sig Opdragelsen af sine begavede Børn, to Døtre og Sønnen

Pascals Fader blev slaaet med Forbavselse, da han opdagede, at hans tolvaarige Søn uden den mindste Vejledning havde „opfundet" Geometrien paany.

Blaise. Han drog da med dem til Paris og var selv deres eneste Lærer.

Da Pascal »opfandt« Geometrien paa ny. Men hvor omhyggelig en Opdrager Faderen end var, vilde han dog, at det skulde gaa efter hans Hoved. Han vilde først og fremmest have, at Blaise skulde være perfekt i Sprog, saa kunde de siden studere Matematik. Men det var nu særlig denne Videnskab, Sønnen vilde vide Besked med, og han spurgte Gang paa Gang Faderen om Ting, der hørte herhen. »Det kan vi tale om, naar den Tid kommer,« svarede Faderen. Men Sønnen var utrættelig. Og da han ikke kunde faa nogen Vejledning hos Faderen, gav han sig til at arbejde paa egen Haand. Han tegnede paa Gulvet de forskellige geometriske Figurer, hvis videnskabelige Betegnelse han ikke engang kendte, og som han derfor selv maatte give Navne. Og saa skete det vidunderlige, at denne tolvaars Dreng bogstavelig talt »opfandt« Geometrien paa egen Haand uden den ringeste Vejledning eller Forkundskab. Han havde drevet sine Studier i al Hemmelighed, men en Dag, da han laa paa Gulvet, aldeles fordybet i sine Trekanter og Cirkler, traadte Faderen ind. Blaise mærkede slet ikke, at han var i Værelset; han arbejdede ufortrødent videre. Forundret stirrede Faderen paa det, Sønnen havde udrettet, og da han havde faaet nærmere Besked, gik hans Forundring over til Beundring. For Sønnens System gik lige saa langt som første Del af den berømte græske Matematiker Euklids Geometri. Og han havde skabt det ganske selvstændigt! Naturligvis indsaa Faderen nu, at der ikke var nogen Grund til at holde ham borte fra Matematikken, og han studerede nu dens berømte Værker med en saadan Iver, at han seksten Aar gammel kunde udgive et selvstændigt og fortrinligt Værk om Keglesnittene. Og i de følgende Aar af sit Liv gjorde han nu en lang Række vigtige Opdagelser og Opfindelser paa Matematikkens og Fysikkens Omraade, der sikrede ham en Førsterangs Plads blandt disse Videnskabers Dyrkere, skønt han vandt et endnu berømtere Navn som Forfatter af religiøse og filosofiske Skrifter.

Händel.

Drengen, der ikke maatte blive Musiker.

Et berømt Billede. Vi kender det alle, for det er et af Verdenskunstens berømteste Værker. Det forestiller en lille Dreng, der i den mørke Nat sidder ved et gammelt Spinet oppe paa Loftet i sine Forældres Hus og spiller sagte paa det. Enhver kan forstaa, hvor højt han elsker Musikken, siden han trodser Kulden og Mørket og Uhyggen paa Loftet for at komme til det kære Instrument. Men i Nat er det nu gaaet galt, hans Forældre har hørt Tonerne, de er gaaet op paa Loftet, Faderen forsynet med en Lygte, og nu er altsaa Opdagelsen sket! Den lille Georg Friedrich Händel er blevet grebet i Ulydighed mod sin Faders Vilje.

Endelig ikke Musiker! Man maa nu ellers ikke tro, at Händel havde et daarligt Barndomshjem, tværtimod, det var lykkeligt og godt. Faderen var Saarlæge og allerede en gammel Mand, han havde først giftet sig, da han var over 60 Aar. Han opdagede jo snart sin lille Søns udprægede musikalske Evner, men han vilde ikke for nogen Pris lade ham faa Musikundervisning. Drengen maatte endelig ikke blive Musiker, for det var den Gang en lidet agtet og usikker Levevej. Men Georg Friedrich elskede nu Musik, han kunde ikke undvære den, og saa var det altsaa, at han øvede sig

Fra Händels Barndom. Hans Familie opdagede, at han om Natten øvede sig paa det gamle Spinet oppe paa Loftet. Efter M. Dicksel's Maleri.

paa det gamle Spinet oppe paa Loftet — og blev paagrebet i det.

Hertugen griber ind. Det var imidlertid ikke denne Begivenhed, som skaffede Drengen Musikundervisning, der maatte mere til. En Dag var har kommet med Faderen til Weiszenfeld, og her fik han Lov til at spille paa Orgelet. Han gjorde det saa godt, at det kom Hertugen for Øre, og han kaldte Drengen og hans Fader op paa Slottet, hvor han indstændig raadede den gamle Händel til at lade det mærkelige Barn faa rigtig Musikundervisning. For dette fyrstelige Raad maatte Faderen bøje sig, og Georg Friedrich udmærkede sig snart saa meget, at han i en Alder af 11 Aar kunde optræde for Hoffet i Berlin. Alligevel var Faderen stadig betænkelig. Georg Friedrich maatte pænt gennemgaa Gymnasiet og siden studere Jura. Først da Faderen var død, kunde han helt hellige sig Musikken, til hvis største Mestre han snart kom til at høre.

Frederik den Store.

Soldaterkongens Søn.

Et Varsel. Ude i en af de kongelige Lysthaver i Nærheden af Berlin var der en amerikansk Aloe. Den havde staaet der i 44 Aar uden nogen Sinde at blomstre. Men nu, i Foraaret og Sommeren 1712, skete der noget højst mærkværdigt. Den skød pludselig en Blomsterstængel, og denne naaede den imponerende Højde af 31 Fod og bar i alt 7277 Blomster. Folk strømmede til. Det hele saa ud som et Vidunder. Og

man opfattede det da ogsaa som et Varsel om en ualmindelig herlig Blomstring for Prøjsens Kongehus. Der var i Januar samme Aar

Den amerikanske Aloe i de kongelige Lysthaver begyndte pludselig at blomstre. Efter en Tegning af A. Menzel.

født en lille Prins, som engang skulde arve den prøjsiske Krone, det maatte være ham, det mærkelige Varsel gjaldt. Det kom til at stemme, for den lille Dreng var den senere Frederik II., han, som med Rette bærer Tilnavnet »den Store«.

En kongelig Daabshøjtid. Da den lille Prins blev født, sad endnu hans Bedstefader, Frederik I., paa Prøjsens Trone. Han var en Mand, der yndede Pragt og Glans, og ved Prinsens Daab gik det saare prægtigt til. Den fandt Sted i Slotskapellet 31. Januar 1712. Daabsbarnet bar en lille Krone paa Hovedet, dets Dragt var af Sølvmor, besat med Diamanter og forsynet med et Silkeslæb saa langt, at der maatte seks Grevinder til at bære det. Den gamle Kong Frederik holdt selv sin Sønnesøn over Daaben under en prægtig, guldstukken Baldakin, som blev baaret af Rigets højeste Dignitarer. Da Daaben var forbi, blev der holdt en lang Række prægtige Fester.

Det borgerlige Hof. Snart efter døde den gamle Konge, og hans Søn, «Soldaterkongen« Frederik Vilhelm I., Frederiks Fader, kom paa Tronen. Det blev en Forandring. Bort kom i en Fart al den silkeklædte Elegance og den gyldne Luksus. Nu skulde alt være jævnt og borgerligt, saaledes vilde Frederik Vilhelm have det. Han levede som en jævn tysk Gods-

Da Frederik II blev døbt. Det foregik med overordentlig Pomp og Pragt, og Daabsbarnet havde en lille Krone paa Hovedet. Kong Frederik I holdt selv sin Sønnesøn over Daaben. — Efter en Tegning af A. Menzel.

ejer, passede sit Rige, som om det var hans Gods, eksercerede med sine Soldater og med alle sine Om-

givelser og førte for Resten et nøjsomt Familieliv, der stod i en heldig Modsætning til Tonen ved Europas andre Hoffer. Den barske og strenge Mand var et Familiemenneske. Han holdt af Børn og kunde forstaa Børn. Engang kom en af hans gamle Generaler ind i hans Værelse og fandt til sin Forbløffelse Kongen i Færd med at lege med den lille Prins Frederik. »Ja, ja, General,« sagde Frederik Vilhelm, »han er selv Fader og ved, at Fædre undertiden bliver Børn med deres Børn.«

En Spaadom. I Aaret 1715 opholdt en svensk Officer ved Navn Croom sig i Berlin som Krigsfange. Han havde Ord for at kunne læse Fremtiden, dels ud af Stjernerne og dels ved at betragte Haandens Linier. Han vakte megen Opsigt i Berlin, og til sidst kunde Dronningen ikke længere styre sin Nysgerrighed. Hun lod ham kalde, og han spaaede nu hende og flere af Hofdamerne samt til sidst den lille Prins Frederik. Croom forudsagde Prinsen, at han skulde komme til at gennemgaa mange Ubehageligheder i sin Ungdom, men han skulde til sidst blive Kejser og en af Europas berømteste Fyrster. Kejser blev Frederik ikke, men alt det andet slog godt nok til.

Først og fremmest Soldat! Frederik var et mærkelig tavst Barn, han virkede nærmest tungsindig. Han havde en fortrinlig Opfattelsesevne og lærte meget hurtigt. Og nu tog Faderen fat paa at uddanne ham efter sit Hoved.

Frederik Vilhelm var Soldat først og fremmest, og han vilde danne Sønnen i sit Billede. En Dag havde den lille Frederik faaet en Tromme, og den slog han løs paa af alle Kræfter, saa haardt, at det blev hans Søster for meget. Hun foreslog ham derfor, at han hellere skulde lege med Dukkevognen eller hjælpe hende med at vande Blomsterne. Men Frederik vilde blive ved sin Tromme, og denne Ytring af krigerske Tilbøjeligheder var Faderen meget begejstret for.

Allerede tidligt fik han lært at eksercere og maatte bære Uniform. Han udnævntes som Dreng til Officer og maatte gøre Tjeneste som saadan. Faderen haabede, at han skulde faa en rigtig dygtig Kriger ud af ham. Det lykkedes ogsaa,

Generalen saa med Forbavselse, at den barske Soldaterkonge legede med sin lille Søn.
Efter en Tegning af Adolf Menzel.

Frederik blev en stor Kriger, men hans Aand og Fantasi kunde ikke nøjes med Faderens tørre Forstandighed og Militærvæsen. Han hav-

Den lille Kronprins Frederik og hans Søster. Billedet gengiver den omtalte Situation med Trommen. Kong Frederik Vilhelm fandt den saa betydningsfuld, at han lod Hofmaleren forevige den.

de haft en fransk Guvernante. Af hende lærte han det franske Sprog, som han siden altid holdt af, medens han aldrig lærte af skrive Tysk fejlfrit. Senere undervistes han en Tid af en landflygtig Franskmand, og gennem ham lærte han den franske Litteratur at kende. Men disse Studier maatte mest drives i Smug, for Kongen vilde kun, at han skulde have praktiske Kundskaber. Efterhaanden blev da den stille, tænksomme Dreng til et ungt Menneske, der i mange Maader var oplagt til at gøre Oprør mod Faderen, og som ogsaa gjorde det til sidst. Men Fortællingen om Frederik den Stores Sammenstød med Faderen, om hans Flugt og Fængsling og hans Ven Løjtnant Kattes Henrettelse, hører til den store Konges Ungdomshistorie, ikke til hans Barndom.

Rousseau.

En underlig Dreng i et underligt Hjem.

»Den første af mine Ulykker«. I sine berømte »Confessions« (Bekendelser) siger den store franske Filosof Jean Jacques Rousseau, at hans Fødsel var den første af hans Ulykker. Moderen døde umiddelbart efter, og Barnet var saa svagt, at det saa ud, som om det ogsaa skulde dø. Men det blev reddet ved den utrættelige Pleje, som Fasteren, Rousseaus uforglemmelige »Tante Suson«, og Barnepigen Jacqueline ofrede det. Rousseau skriver om dem, at han endogsaa »tilgiver« dem, at de har reddet hans Liv, men kun fordi han holder saa meget af dem.

Jean Jacques Fader, den gentil-

Rousseau var et meget svagt Barn, og at han overhovedet overlevede sine første Maaneder, skyldtes hans Tantes og Barnepigen Jacquelines trofaste Pleje. Rousseau skriver, at han „tilgiver" dem dette.

ske Urmager Isaac Rousseau, var en højst ejendommelig Mand.

Han var dannet og belæst, havde

„Den store Uret". En itubrækket Kam kom til at spille en uheldsvanger Rolle i Rousseaus Liv. Han blev beskyldt for at have ødelagt den og trods sin Benægtelse straffet for det. Han glemte aldrig denne Uret.

ogsaa megen Følelse, men han var tillige i høj Grad letsindig og tilbøjelig til at gaa udenom, saa snart der viste sig en Vanskelighed. Og han manglede egentlig ganske Ansvarsfølelse. Et Aars Tid efter, at han var bleven gift, forlod han saaledes Genf og drog til Tyrkiet, hvor han blev i hele seks Aar. 1711 kom han tilbage igen, men allerede Aaret efter havde han den store Sorg at miste sin Hustru. Det var Sønnen Jean Jacques' Fødsel, der kostede hende Livet.

Rousseau holdt meget af sin Fader, og han lærte ogsaa meget af ham. De var lige ivrige Læsere begge to, og de afløste hinanden som Oplæsere. Det var Romaner, de pløjede, og de gik i den Grad op i dette, at det oftere hændte, at de overraskedes af Fuglenes Morgensang. Saa endelig rejste den ældre Rousseau sig og slog Bogen i. »Jeg er et endnu større Barn end du,« plejede han at sige. Det er klart, at denne evindelige Romanlæsning maatte gøre Drengen overspændt, og det var heller ikke just heldigt for ham, at han ikke blev sendt i Skole eller fik Lov til at tumle sig med andre Drenge, men maatte tilbringe al sin Tid sammen med to sentimentale Kvinder og en lige saa sentimental Mand.

God Nat, Steg! Humør havde han nu imidlertid alligevel. En Aften havde han været ulydig, og han blev derfor dømt til at gaa i Seng uden Mad. Familien sad omkring Arnen i Køkkenet, hvor Stegen var sat paa Spid og duftede herligt. Jean Jacques maatte pænt gaa rundt og bukke for dem alle og sige Godnat. Til sidst gjorde han ogsaa et højtideligt Buk for Stegen og sagde vemodigt: »God Nat, Steg.« Det fandt hans Fader saa pudsigt, at han fik Lov at blive oppe og spise med de andre.

Den første Uret. En ejendommelig Barndom var det. Men han elskede sit Hjem og holdt overmaade meget af Faderen trods alle hans Fejl. Saa hændte det, at den ældre Rousseau kom i Klammeri med en Uven paa Gaden, og da han kunde vente at blive fængslet, foretrak han at »gaa uden om« som sædvanlig. Han forlod Genf og bosatte sig uden for Byens Omraade. Med det samme opløstes Jean Jacques Barndomshjem, og Drengen blev anbragt hos Præsten Lambercier i Bossey. Her tilbragte han endnu en lykkelig Tid hos Præsten og hans Søster, og her vaktes hans Sans for Naturen. Men her indtraf ogsaa en Hændelse, som skulde synes ubetydelig nok, men alligevel fik sine sørgelige Virkninger. En Dag sad Jean Jacques og læste paa sine Lektier. Værelset, hvor han sad, stødte umiddelbart op til Køkkenet, hvor Pigen havde lagt en Del Kamme, der tilhørte Frøken Lambercier, til Tørring. Hun var derefter gaaet sin Vej, og da hun kom tilbage, viste det sig, at en Række Tænder paa en af Kammene var brækkede. Der havde ingen andre været i den Ende af Huset end Jean Jacques, og han fik naturligvis Skylden. Han erklærede med den største Bestemthed, at han ikke havde gjort det, men det hjalp ikke. Han fik sin Straf alligevel. Man skulde ikke synes, det var saa slemt. De fleste andre Drenge havde sikkert snart glemt det hele. Men for den overfølsomme Jean Jacques blev det ligefrem et Slag, en Revolution. «Denne første Følelse af Vold og Uretfærdighed er dybt indgravet i mit Hjerte,« skriver han mange Aar efter. Og han tilføjer: »Dette blev Afslutningen paa mit Barndomslivs uskyldige Fred. Fra det Øjeblik var det forbi med min rene Lykke, og jeg føler endnu den Dag i Dag, at Erindringen om min Barndomsglæde standser her.«

James Watt.

Den tungnemme Skoledreng, som blev Verdens berømteste Opfinder.

Historien om Tekedelen. Den lille James Watt laa foran Kaminen og stirrede paa Tekedelen, der hang over Ilden. Det var nu ikke selve Kedelen, der interesserede ham, det var Dampen, som den ud-

James laa foran Kaminen og stirrede paa Tekedelen.

sendte. Han kunde ikke lade være med at spekulere over, hvad Dampen dog var for en mærkelig Ting. Han maatte ogsaa prøve sig lidt frem, syntes han. Og saa holdt han snart en Kop, snart en Ske foran Tuden og iagttog med den største Interesse, hvorledes Dampens Kraft løftede Laaget. Hans Tante, som ogsaa var i Værelset, syntes ikke rigtig om det. »Du skulde tage dig noget nyttigere til,« sagde hun.

»En Formue i Fingerspidserne«. Historien er jo berømt og sikkert

ogsaa paalidelig nok. Den Mand, som senere skulde blive Dampmaskinens Opfinder, har ogsaa tidligt interesseret sig for Dampens Kraft, det er der ingen Tvivl om. Men hans Tanker har ingenlunde udelukkende beskæftiget sig med dette Problem. Han havde gennem hele sin Barndom en udpræget Lyst til at iagttage og prøve, og Dampen var kun en af de mange mærkelige Ting, han syntes, han skulde have undersøgt. Han eksperimenterede og arbejdede med alle mulige mekaniske Ting, og han var allerede som Barn saa dygtig og fingernem, at Folk sagde: »Lille James har en Formue i sine Fingerspidser«.

James' Fader drev en yderst omfattende Virksomhed. Han boede i den lille skotske By Greenock, og her drev han baade Hus og Skibsbyggeri samt Snedkerværksted, men desuden handlede han med alt muligt Skibsudstyr. Der var uhyre meget at se for James i Faderens Virksomhed, og han havde et Par gode Øjne at se med. Allerede som ganske lille var han overordentlig glad for at tegne, og da Faderen gav ham noget Værktøj fra sit Tømmerværksted, blev han rent ud henrykt.

Hvad James brugte sit Legetøj til. Det blev nu hans bedste Fornøjelse at brække sit Legetøj i Stykker og lave nye Ting af Stumperne. Han iagttog med den største Interesse Tømrernes og Snedkernes og Mekanikernes Arbejde, og han viste sig til sidst saa dygtig, at der blev indrettet en hel lille Smedje til ham, hvor han lavede mange morsomme Smaating: Legetøjskraner, Pumper o. s. v. Særlig holdt han dog af at istandsætte nautiske Instrumenter, og det blev tidligt hans Maal at blive Instrumentmager.

Et svagt Barn og en tungnem Skoledreng. Alt dette var nu hans stærke Side, i andre Henseender var han ikke saa lykkeligt udrustet. Han var temmelig svagelig, og tre af hans Søskende var døde som smaa, saa man forstaar, at hans Forældre passede godt paa ham. Han kom ikke ud at lege mellem andre Drenge, og han kom i lang Tid heller ikke i Skole, men fik Undervisning hjemme. Ofte led han Uger igennem af stærk Hovedpine. Til sidst kom han dog i Skole, men der befandt han sig ingenlunde godt. Han var for svag til at hævde sig blandt Kammeraterne, deres vilde Leg fyldte ham med Rædsel, og heller ikke i Klassen klarede han sig synderlig godt. Han havde svært ved at lære udenad, og indtil han var ca. 13 Aar, blev han anset for at være tungnem. Men i de følgende Aar udviklede han saa til Gengæld sine Evner saa meget rigere.

Goethe.

Træk af en stor Digters Barndom.

Slægten. Tysklands største Digter Johann Wolfgang Goethe fødtes i den frie Rigsstad Frankfurt am Main den 28de August 1749. Han havde baade nordtysk og sydtysk Blod i sine Aarer, idet hans fædrene Slægt stammede fra Thüringen, Moderens fra Württemberg. Og i Goethes egen Personlighed genfinder vi ogsaa denne Blanding af nordtyske og sydtyske Karakterelementer, der hos ham efterhaanden gaar op i rolig og klar Harmoni. Han besad Nordtyskerens Alvor, skarpe Forstand og utrættelige Flid parret med sydtysk Bevægelighed, Fantasi og Modtagelighed.

Goethes Fader.

Den barske Fader. Goethes

Forældre var ellers højst forskellige af Karakter, og helt let var Livet i Hjemmet ikke. Hans Fader var en formuende Jurist, en dygtig, intelligent og kunstforstandig Mand, men gnaven, barsk og indesluttet, i mange Maader skuffet og fornærmet paa Tilværelsen. Sagen var, at han havde ønsket et ulønnet Embede i Staden, men da han krævede det uden Valg, blev det afslaaet, og det krænkede ham dybt. Han trak sig nu tilbage fra al praktisk Virksomhed og erhvervede sig Titelen »kejserlig Raad«. Den var fin, og den satte ham i Rang med de fornemste i Frankfurt, men den afskar ham for bestandig fra at træde i Byens Tjeneste, for Frankfurt var jo en fri Rigsstad, der vel hørte med til det tyske Kejserrige, men som dog med Skinsyge vaagede over sine Rettigheder over for Kejsermagten, og en »kejserlig« Raad var der ikke Tale om at bruge i Byens Tjeneste. Den ældre Goethe var da henvist til sig selv, og han levede nu dels for sine Kunstinteresser og dels for sine Børns Opdragelse. Han viste den største Iver i saa Henseende, men han var streng og ikke let at komme ud af det med.

Goethes Moder, »den bedste af alle Digtermødre«.

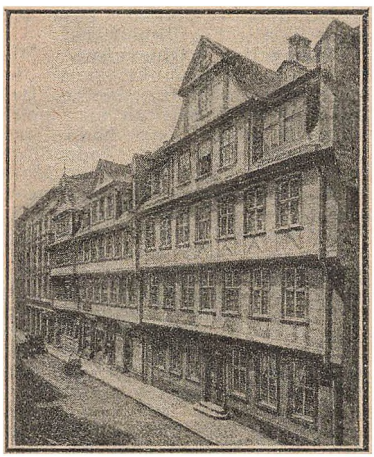
»Den bedste af alle Digtermødre«. Goethes Moder Katharina Elisabeth Textor var en helt anden Natur. Hun var Datter af Staden Frankfurts øverste Embedsmand, og 17 Aar gammel var hun blevet gift. Hendes Mand var da mere end dobbelt saa gammel som hun, og som allerede bemærket, han var ikke nogen synderlig omgængelig Karakter. Det var da egentlig saa naturligt, at det først og fremmest blev Børnene, som optog hendes Sind, og af dem igen ganske særlig Sønnen, som hun elskede over alt i Verden. Da Johann Wolfgang kom til Verden, troede man først, at han var dødfødt. Men fra det Øjeblik, da han slog Øjnene op, vaagnede Moderens stærke og varme Følelse for ham, og den varede ved, saa længe hun levede. Da hun var blevet en gammel Kone, og det var begyndt at blive ensomt omkring hende, da hendes Ægtefælle og Datteren Cornelia for længst var døde og Sønnen langt borte, da kunde hun endnu udbryde — som en Trøst mod alle tunge Tanker: »Jeg tænker paa min Søn, og alt bliver som Guld for mig.« »Frau Rat« levede lige til 1808, og hun opnaacde altsaa at se sin Søn i al hans Glans og Storhed.

Da hun følte Døden nærme sig, sørgede hun med rørende Omhu for, at Bekymringerne for hendes Helbred saa længe som muligt holdtes borte fra Sønnen, og til Slut ordnede hun alt til sin egen Begravelse — lige til Kagen, som skulde bydes ved Spisningen. Der maatte endelig ikke være for faa Rosiner i den, for det havde hun aldrig kunnet fordrage!

Et gammelt Maleri af Familien Goethe. i Baggrunden Johann Wolfgang og Søsteren Cornelia.

Goethe priser selv sin Moder i de skønneste og varmeste Ord, og der er ingen Tvivl om, at hun har været en sjælden Kvinde med et rigt Hjerte og et muntert, fantasi-

Goethe-Huset i Frankfurt.

fuldt Sind. Hun var en Kammerat for sine Børn, og ganske særlig var hun en glimrende Eventyrfortællerske. Undertiden brød hun af midt i Eventyret og lod Børnene selv digte Slutningen. Allerede som Dreng kom Goethe saaledes ind i Digtningens Tryllerverden.

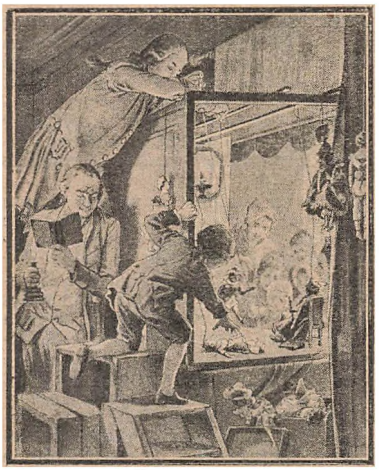
Hjemmet. Det statelige Goethe'ske Hjem laa i Grosser Hirschgraben. Der var en snæver Gade foran og en lige saa snæver bagved, men der var en smuk Udsigt over Byens Haver og Mure til de fjerne, blaanende Bjærge. Her voksede da Goethe op sammen med sin et Aar yngre Søster Cornelia. Moderen var Børnenes Kammerat, det muntre lyse og festlige Element i deres Tilværelse. Men ogsaa Faderen øvede sin store og i mange Retninger udmærkede Indflydelse. Han vilde ikke have, at Børnene skulde sættes i Skole, for Datidens Skoler var præget af Aandløshed og Pedanteri. Derfor sørgede han for Privatlærere til sine Børn, og han førte selv Tilsyn med denne Undervisning. Goethe var meget lærenem og tidlig modnet. Men Faderens Krav var til Gengæld ogsaa yderst strenge. For øvrigt var Faderen jo kunstinteresseret. Han havde en Mængde Billeder fra Rom og en smuk Malerisamling, der tidligt vakte Børnenes Interesse og Smag.

Franskmændene kommer. I sin Barndom oplevede Goethe den prøjsiske Syvaarskrig, der delte Tyskland i to Partier, de, der holdt med Kejserinde Maria Theresia, og de, der holdt med Frederik den Store af Prøjsen. Ogsaa i Frankfurt mærkedes denne Splittelse, ja, den trængte ind i selve den Goethe'ske Familiekreds, idet Bedstefaderen holdt med Kejserinden, men Goethes Fader var blevet begejstret for Frederik den Stores betagende og storslaaede Personlighed. Johan Wolfgang delte ganske sin Faders Begejstring, og det var en Tid lidt svært for ham at komme i Bedstefaderens Hus. Denne og Faderen var nemlig stødt alvorligt sammen om disse Spørgsmaal, og de var hver for sig blevet saa forbitrede, at de i lang Tid slet ikke kunde omgaas. Under Krigen blev Frankfurt indtaget af Franskmændene, og Kommandanten, Grev Thorane, blev indkvarteret i det Goethe'ske Hus. Det var en højt kultiveret Mand med stor Interesse for Kunst. Han havde hørt om

Cornelia, Goethes Søster.

den ældre Goethes Malerier, og han var saa ivrig for at se dem, at de maatte vise ham dem ved Lys straks den første Aften.

Den lille Goethe ved sit Dukketeater. Han nærede tidligt en heftig Interesse for Teatret under alle dets Former.

Franskmændene havde en hel Teatertrup med sig, og Goethe var saa heldig at faa Adgang til Teateret, naar han selv vilde. Han var uhyre optaget af det, Teateret havde altid hans varmeste Interesse. Faderen syntes egentlig ikke om, at han spildte saa meget Tid paa det, men han lod sig stille tilfreds med den Tanke, at Sønnen jo da i hvert Fald fik lært en hel Del Fransk paa den Maade.

Da Middelalderen genopstod. En anden stor Begivenhed var Josef II's Kroning til romersk Konge. Den fandt efter den gamle Tradition Sted i Frankfurt og lod for en kort Tid det gamle tyskromerske Riges Pragt og Herlighed genopstaa. Frankfurt levede for nogle Dage i den rene Middelalder. Det myldrede med fornemme Folk i pragtfulde Dragter, Springvand flød med rød og hvid Vin, der var et helt Bjærg af Havre til Hestene, og der blev stegt en hel Okse paa Torvet. Goethe, som nu var 16 Aar, nød det altsammen paa nært Hold, idet Bedstefaderen skaffede ham Adgang til alle Festlighederne.

Ubehagelige Oplevelser. Men paa dette Tidspunkt skete der noget afgørende for Goethe. Han var kommet i Selskab med nogle unge Mennesker og havde paa Vennernes Bøn ved Bedstefaderens Hjælp skaffet en ung Mand af deres Bekendtskab en Ansættelse. Men det viste sig nu, at denne var impliceret i nogle Snyderier, og Goethe kom formelig i Forhør, dog under private Former. Han fortalte alt, hvad han vidste, omend med Tøven, og paastod, at saavel han som de øvrige Venner var uskyldige. Dette blev ogsaa snart bevist, men det hele havde gjort et meget pinligt Indtryk paa ham. Samtidig havde han oplevet sin første Forelskelse, »Gretchen« kalder han den unge Pige, som vakte hans Kærlighed, og han havde lært hende at kende gennem netop den Vennekreds, som blev saa skæbnesvanger for ham. Men Forelskelsen fik sit Dødsstød, da han hørte, at hun havde kaldt ham »et Barn«.

Leipzig og Kätchen. I 1765 blev Goethe sendt til Leipzig for at studere Jura. Egentlig er hans Barneaar hermed forbi, men endnu var han jo alligevel, trods Studenterværdigheden, meget ung og ogsaa trods sin Begavelse og Modenhed meget ungdommelig og barnlig. Ganske pudsigt er det at høre om hans Følelser, da

Goethe i 16-Aars Alderen.

han fra Frankfurt, hvor han i Kraft af sin Bedstefaders ansete Stilling havde let ved at blive bemærket, kom til det »galante« Leipzig, hvor det var adskilligt sværere at gøre sig gældende. Han fandt sig f. Eks. beføjet til at kassere hele sin medbragte — og i øvrigt meget solide — Garderobe for at kunne udstyre sig efter sidste Mode som en rigtig sirlig Laps i Rokokko-Tidens Smag. Han oplevede her i Leipzig en alvorlig Forelskelse i den smukke og elskværdige Kätchen Schönkopf. Hun var Datter af en Vinhandler, der holdt Middagsbord for unge Mennesker, og det laa næsten i Sagens Natur, at hun maatte faa mange Tilbedere. Alligevel gengældte hun Goethes Følelser. Men han led af den mest rasende Skinsyge og optraadte af og til paa en Maade, der til fulde røbede, at han endnu kun var et stort Barn. En Gang var Kätchen gaaet i Besøg, og Goethe var ikke med. Det var nok til at vække hans rasende Skinsyge. Han følte, at han maatte se hende straks, med det samme. Og han fik nu en Dame, der kendte vedkommende Familie, plaget til at skrive et Brev, som han kunde aflevere derhenne. Det skulde saa være hans Paaskud til at trænge sig ind i Familiekredsen. Han fik det, stormede af Sted og kom styrtende ind i Selskabet med det. Selvfølgelig vakte hans besynderlige Optræden en Opsigt, der var mindre smigrende for Kätchen, og værre endnu blev det, da det viste sig, at der i Brevet blot stod, at Goethe uden Grund havde bedt om et Brev. Nu blev Kätchen for Alvor vred og behandlede ham med Kulde. Det virkede saa stærkt paa ham, at han blev syg og maatte gaa i Seng, for øvrigt var han nogen Tid i Forvejen faldet med Hesten. Men et Par Aftener efter fik han at vide, at Kätchen var gaaet i Teateret. Trods sin Feber sprang han øjeblikkelig op, klædte sig paa og vaklede feberrystende hen til Teateret. Her lykkedes det ham at faa en Billet til Galleriet lige over for den Loge, hvor Kätchen sad. Han bevæbnede sig med en Kikkert, og Resten af Aftenen stirrede han nu dystert igennem den ned paa Kätchen og hendes Kavaler; i Sandhed en munter Teateraften for alle Parter.

Det endte jo saa efterhaanden med et Brud, og da Goethe efter

Kätchen og Goethe. I det Schönkopf'ske Hus i Leipzig traf Goethe den smukke og elskværdige Kätchen, Husets Datter, og blev heftigt forelsket i hende.

tre Aars Ophold i Leipzig vendte hjem til Frankfurt, tog han ikke Afsked med Kätchen.

Goethes Barndom var præget af Lys og Skygge, af store Modsætninger og rige Oplevelser. Alt i alt maa den kaldes lykkelig. Han levede i Omgivelser, i hvilke hans enestaaende Evner kunde faa Lejlighed til at udvikle sig og vokse, han skyldte sin Barndom og sit Barndomshjem meget, hvad han ogsaa oftere har givet Udtryk for.

Mozart.

Vidunderbarnet, som hele Europa beundrede.

Det skal være farligt at være et »Vidunderbarn«. For mange af dem kommer der et Tidspunkt, hvor de saa tidligt udviklede Evner svigter, hvor Udviklingen ligesom gaar i Staa. Men det gælder ingenlunde altid, og det berømteste af alle »Vidunderbørn«, Wolfgang Amadeus Mozart, er et glimrende Bevis for dette. Først som voksen Mand frembringer han sine skønneste Værker, og han var i bestandig Udvikling til sin — desværre saa tidlige — Død.

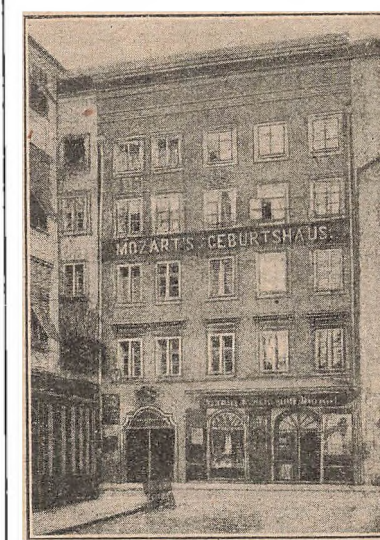
Mozart som Barn.

Og et »Vidunderbarn« var han dog, om nogen har været det. Fire Aar gammel begynder han at faa Undervisning i Musik, allerede seks Aar gammel er han Komponist, Aaret efter ser han sine første Kompositioner — 4 Sonater for Klaver og Violin — udkomme i Paris, og samtidig optræder han som Klavervirtuos rundt om i Europa, overalt hilst af stormende Jubel. Hans Barndom var i Sandhed et gyldent og straalende Eventyr.

»Det er ikke spillet af Menneskehænder«. Der fortælles et saadant Utal af Træk og Anekdoter om Mozarts Barndom, at vi her maa nøjes med at gengive et Par af de mest karakteristiske.

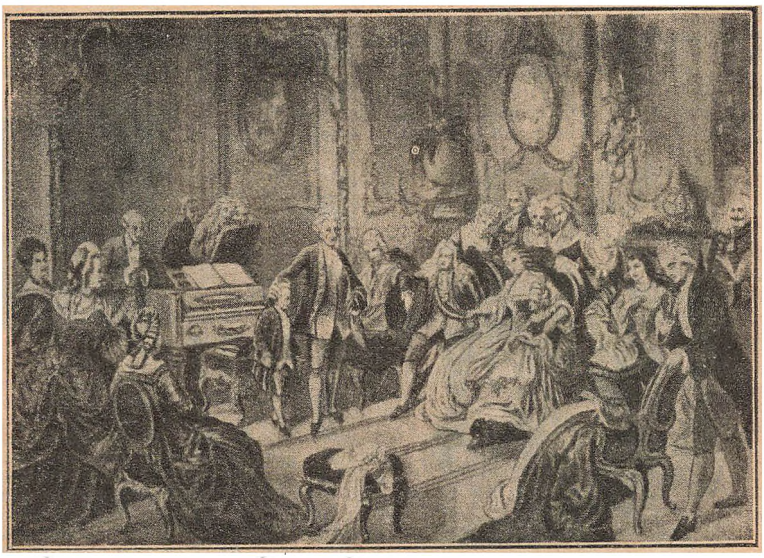
Engang — han var den Gang seks Aar — besøgte han sammen med sin Fader Domkirken i Ips ved Donau. Med den største Interesse besaa han Kirkens mægtige Orgel, et saadant havde han aldrig spillet paa. Og da hans Fader havde forklaret ham Indretningen, kunde han ikke modstaa Fristelsen; han maatte prøve. Og snart brusede den vidunderligste Tonestrøm frem under den unge Mesters Hænder. Munkene var netop samlede i Klosterets Spisesal, der laa tæt op ad Kirken, og da de hørte svage Orgeltoner, ilede de ind i Kirken for at se, hvem den formastelige var, som vovede at røre Orgelet. Men da de var kommet derind, standsede de overraskede og forfærdede. De kunde slet ingen se oppe ved Orgelet, og dog brusede Tonerne herligt gennem det vældige Rum.

»Det er ikke spillet af Menneskehænder,« hviskede den gamle Organist og slog andægtigt Kors for sig. Efterhaanden tog de dog Mod til sig og undersøgte Sagen nær-

Huset i Salzburg, hvor Mozart er født.

mere. Og hvor uendelig var ikke deres Overraskelse, da de saa, at det var en seksaars Dreng, der sad

Da den lille Virtuos blev præsenteret ved Maria Theresias Hof. Mozart var den Gang kun seks Aar gammel.

og spillede deroppe, og da hans Fader — idet han bad om Undskyldning — forklarede, at Drengen aldrig havde spillet paa et Orgel før.

»Jeg vilde aldrig have troet dette, hvis jeg ikke havde set det med mine egne Øjne,« sagde Prioren overvældet, og den gamle Organist lagde sin Haand paa Drengens Hoved og sagde: »Barn, du vil engang udføre noget stort til Guds Ære. Han holde sin Haand over dig, hvor du end færdes.»

Ridderen af »den gyldne Spore«. En Del Aar senere var Mozart paa en Kunstrejse med Faderen i Italien, og han hørte ved denne Lejlighed Allegri's berømte Miserere i det sixtinske Kapel. Det var forbudt at udgive det herlige Musikværk, og alle Sangere og Musikere havde højtideligt maattet forpligte sig til ikke at afskrive det. Men da Wolfgang efter Opførelsen kom hjem, nedskrev han efter Hukommelsen alene hele Værket. Rygtet om denne aldeles enestaaende og næsten utrolige Bedrift kom ud i Rom og vakte saa stor Opsigt, at Mozart maatte spille det, han havde skrevet, for en pavelig Sanger. Denne fandt, at Mozart var et rent Fænomen, baade hvad Evner og Hukommelse angik, og Følgen blev, at den unge Mester fik Foretræde for Paven, der gjorde ham til Ridder af »den gyldne Spore«.

Mozarts Barndom hengik for en stor Del med Kunstrejser, hvor han optraadte sammen med sin fem Aar ældre Søster Anna. Han besøgte Wien, store Dele af Tyskland, Holland og Frankrig, hvor han i Versailles spillede Orgel for Hoffet, siden var han i England og

Svejts og i 1768 atter i Wien, hvor han paa Kejser Josef II.s Opfordring komponerede sin første komiske Opera «La finta simplice«, der dog ikke kom til Opførelse. 1770 begyndte den store Kunstrejse til Italien, som blev et sandt Triumf-

Mozart klatrede op paa Kejserindens Skød, slog Armene om hendes Hals og gav hende et Kys.

tog, og hvor Bifald, Ærestitler og Ordener regnede ned over den unge Mester.

Da Mozart kyssede Kejserinden. En saadan Række af Triumfer, et saadant enstemmigt Kor af det mest højstemte Bifald kunde vel nok have fordrejet Hovedet paa de fleste Børn. Men saadan gik det ingenlunde med Mozart. Han var altid en mild, kærlig og munter Dreng, naturlig og frimodig. Da han seks Aar gammel spillede for Kejserinde Maria Theresia i Schönbrunn, og Bifaldet efter hans herlige Spil brød løs, tog han hele det prægtige og uvante Sceneri med den største Frimodighed. Han fortalte meget frejdigt Kejserinden, at han godt kunde lide hende, og for at bevise det klatrede han op paa hendes Skød, slog Armene om hendes Hals og gav hende et Kys. Og Kejserinden lo, som hun vist aldrig havde let før.

Et lykkeligt Barndomshjem. Mozart havde et lykkeligt og godt Barndomshjem.

Mozarts Fader, det lille Vidunderbarns fortræffelige Vejleder og Opdrager.

Hans Fader, Leopold Mozart, var Vicekapelmester i Ærkebispeu af Salzburgs Orkester. Han var selv en dygtig og begavet Musiker og Komponist, men da de to Børn, Anna og Wolfgang, snart lagde saa vidunderlige musikalske Evner for Dagen, ofrede han sig helt for deres Opdragelse, som han ledede med den største Kærlighed og Forstaaelse. Han holdt dem til Arbejdet, men han passede ogsaa omhyggeligt paa, at Leg og Friluftsliv ikke blev forsømt. Mozart elskede sin Fader højt. »Næst efter Gud kommer Papa,« sagde han. Moderen var en elskværdig og livlig Kvinde og Hjemmet helt igennem godt og lykkeligt. Som omtalt var Søsteren Anna ogsaa meget musikalsk, men Wolfgang overfløj hende jo snart. Alligevel var der ingen Misundelse fra hendes Side og fra hans det mest rørende Venskab og Kærlighed. Han var altid optaget af Annas Spil og ivrig for, at Folk skulde synes lige saa godt om det som hans eget.

Mozarts Moder.

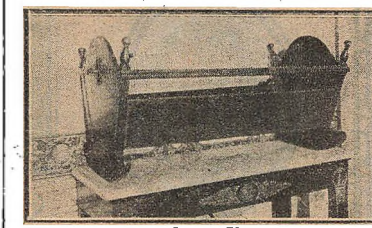
»Er han ved sine fulde fem.« Naar sluttede »Vidunderbarnets« Barndom? Aarstal siger her saa

lidt. Han var Mand i sin Kunst, længe før han naaede den voksne Alder, og han blev ogsaa efter at være bleven voksen ved med at være et stort Barn — rent menneskelig set. Skal man vælge en enkelt Begivenhed, der markerer Overgangen fra Barn til voksen, maa det vel blive hans Optagelse i det berømte Accademia filarmonica i Bologna. Han fik her en meget svær Opgave, som maatte løses, hvis han vilde være Medlem, og han fik tre Timer til at udføre den. Men allerede efter en halv Times Forløb gav han Signal til, at han var færdig. Akademimedlemmerne troede ærlig talt ikke, han var ved sine fulde fem. Men da de havde kiget lidt paa den Kvartet, som Mozart havde udarbejdet, skiftede de Mening, og da der skulde stemmes om hans Optagelse, kom der kun hvide Kugler i Stemmeurnen. De havde alle godkendt hans Værk. Og Begejstringen var saa stor, at de ærværdige Akademimedlemmer hilste den unge Mester med Haandklap og Leveraab. Fjorten Aar gammel blev han indskrevet i de store Mestres Kredse. Og hermed, kan man sige, randt hans Barndom ud, og med det samme ogsaa saa nogenlunde hans lykkelige Dage. Hans senere Liv bragte vel hans største Værker, dem, der gjorde ham udødelig, men i ydre Forstand bragte det ham kun ringe Lykke.

Napoleon.

Da den store Korsikaner var lille.

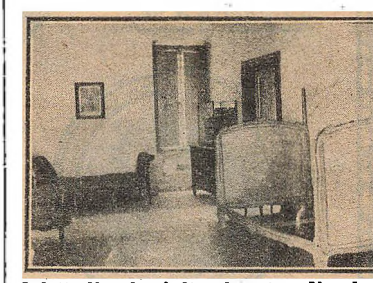
Det sagnagtige Tæppe. Napoleon Bonaparte blev født i Ajaccio 15 August 1769, og til hans Fødsel knytter sig det Sagn, at Drengen blev lagt paa et Tæppe, hvor der var indvævet Fremstillinger af Cæsars og Aleksander den Stores Sejre. Det skulde jo saa være et Varsel om hans fremtidige Storhed. Men Tæppet er opdigtet. Napoleons Moder, Fru Letizia, har selv sagt det med tydelige Ord:

Napoleons Vugge.

»Vi havde slet ingen Tæpper i vort Hus i Ajaccio.«

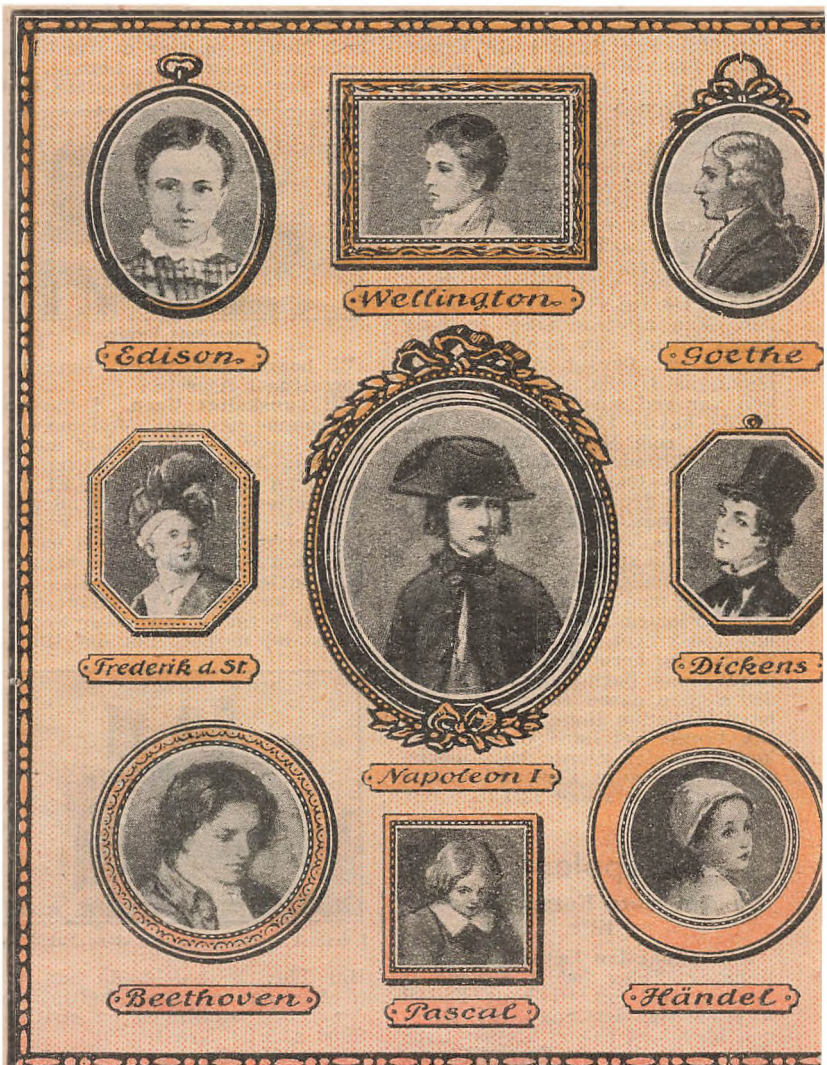
Et vanskeligt Barn. I Sardous morsomme Skuespil »Madame sans Gêne« siger Fouché (vel at mærke i 1792): Napoleon, Napoleon, det kan man da ikke hedde! Et Par Aar efter var det besynderlige Navn berømt over hele Verden. Det betyder: Dalens Løve, og det var gammel Tradition i Slægten Bonaparte, at den næstældste Søn skulde bære det. For øvrigt gjorde dets berømte Indehaver kraftig Modstand mod at faa det tildelt.

I dette Værelse fødtes den store Napoleon.

Han blev først døbt, da han var to Aar, og han skreg heftigt under Daabshandlingen og strittede imod af alle Kræfter.

Som lille var Napoleon alt andet end smuk. Han havde ganske vist livlige Øjne, men hans Hoved var saa umaadelig stort, at han havde

Et Miniature-Galleri med Børneportrætter af de

end, hvis Barndom er skildret i denne Haandbog.

Vanskelighed ved at holde det oprejst. Han var ikke let at have med at gøre. Han var heftig, her-

Den lille Napoleon greb en Stok og slog løs paa Pigerne.

skesyg og ubøjelig. Den eneste, han havde Respekt for, var den strenge og retfærdige Moder. Men selv hun havde svært ved at faa ham til at lystre.

Napoleon gik i Pigeskole. Da han var fem Aar gammel, satte Moderen ham i Pigeskole. Hun haabede, at det skulde dæmpe ham lidt. Men det gik kun for en Tid. En Dag følte han sig fornærmet af nogle af Pigerne, og øjeblikkelig greb han en Stok og slog løs paa dem, saa de skrigende løb deres Vej. Man kunde ikke mere have ham i Skolen, og han blev derfor taget ud, — men Fru Letizia tildelte ham en forsvarlig Dragt Prygl.

En streng Opdragerinde. Af Napoleons Forældre var Moderen saa langt den betydeligste. Napoleon har selv oftere udtrykt sin Taknemmelighed over for hende; Faderen Carlo Bonaparte var en temmelig letsindig og ødsel Mand, der i øvrigt var mest tilbøjelig til at forkæle Børnene. Men saaledes var Fru Letizia ikke. Havde de forbrudt sig, skulde de have deres Straf, der var ingen Vej udenom. Naar Napoleon vilde skulke fra at gaa i Kirke, fik han et Par gode Lussinger, og det hjalp. En Dag spadserede Fru Letizia med en Veninde ned ad en temmelig brat Bjærgsti, da hun opdagede, at den lille Napoleon fulgte efter hende, skønt han havde faaet Ordre til at blive hjemme. Øjeblikkelig vendte hun om og gav ham en saa velrettet Ørefigen, at han faldt og rullede ned ad Skraaningen, dog uden at tage Skade.

Napoleon i Figentræet. Familien ejede et Vinbjærg, og deri var bl. a. et Figentræ, som Fru Letizia satte stor Pris paa. Det var paa det strengeste forbudt Børnene at røre det, men Napoleon kunde ikke modstaa Fristelsen, og en Dag klatrede han derop og spiste energisk af Frugterne. Til alt Uheld blev han overrasket af Vogteren, og i sin Forskrækkelse blev han hængende paa Grenen. Til sidst slap han dog ned, og han bad nu indstændig Manden om ikke at forraade ham. Men næste Dag kom hans Moder ud til Vinbjærget, og

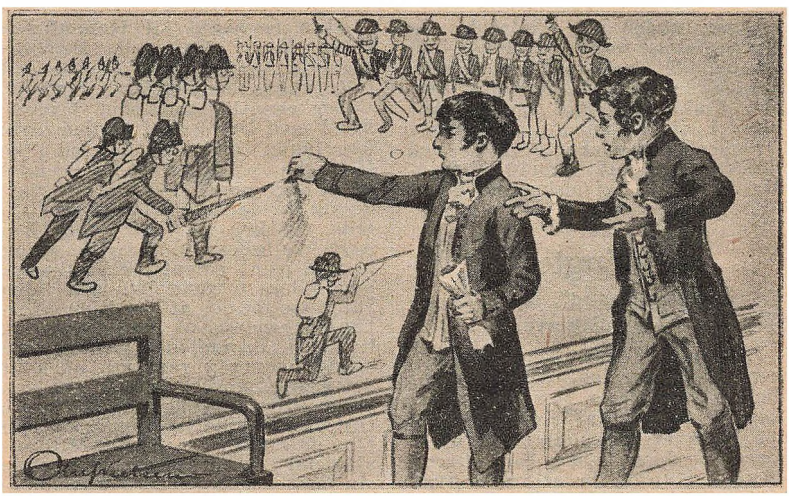
Napoleon i Figentræet.

da hun ikke fandt saa mange Figner paa Træet, som hun havde ventet, maatte Vogteren ud med Sproget, og nu fik Napoleon endnu engang Figner, — men denne Gang Ørefigner.

Han tegnede kun Soldater. Ja, Fru Letizia var streng, men hun elskede sine Børn, og de elskede hende til Gengæld. Hun vilde, at de skulde tumle sig frit, og for at skaffe dem Plads til det, lod hun alle Møbler fjerne fra et af de største Rum i Huset, og det blev saa helt overladt Børnene. De maatte endogsaa tegne paa Væggen, og det er ganske karakteristisk, at den lille Napoleon aldrig tegnede andet end Soldater, opstillet i Slagorden.

Brienne. Da Napoleon var ni Aar, begyndte Livets Alvor for ham. Det lykkedes nemlig Faderen at skaffe ham en Friplads paa Militærskolen i Brienne i Champagne, og herhen drog han da. Han var en begavet Elev, særlig udmærket dygtig i Matematik, men de Aar, han tilbragte her, var ellers haarde nok. Han var jo fattig, hans Udstyr var kun tarveligt, og det blev til Spot for hans adelige Kammerater, der i øvrigt drog hans eget Adelskab i Tvivl. Korsika var jo desuden blevet underkuet af Frankrig, og det var ogsaa en Kilde til Drillerier. Napoleon var uanselig af Vækst, han talte daarligt Fransk, og han var kun lidet elskværdig. Saa det er ikke underligt, at han blev »det sorte Faar« mellem sine Kammerater, og at han følte sig meget ensom og helst holdt sig for sig selv. Han levede et sandt Eneboerliv, og det tog saadan paa ham, at hans Moder, da hun engang besøgte ham, knap kunde kende ham igen, saa bleg og mager var han blevet.

»Jeg vil gøre Franskmændene alt det onde, jeg kan,« sagde han

Var det et Varsel? Napoleon og hans Søskende havde Tilladelse til at tegne paa Væggen i deres Legeværelse, og det er karakteristisk nok, at Napoleon aldrig tegnede andet end Soldater.

Napoleon paa Krigsskolen i Brienne. Det var en drøj Tid for ham, hvor han følte sig ensom og bitter og led frygteligt af Hjemve.

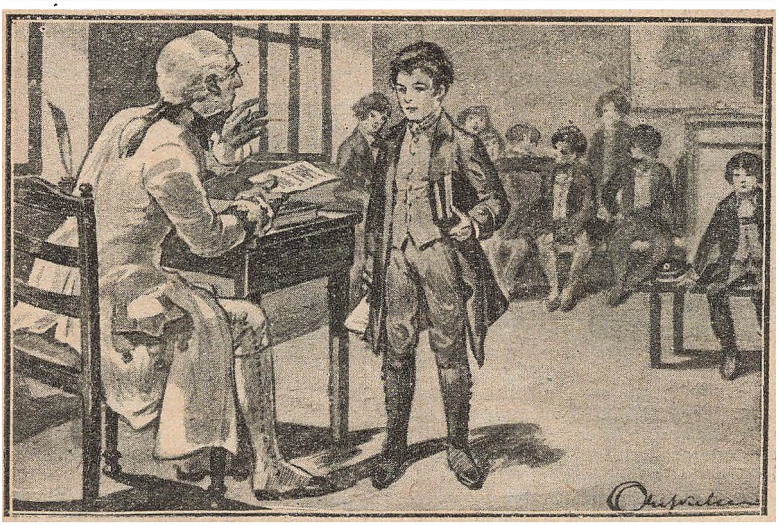
engang under sin Skoletid. Og denne Følelse holdt sig længe, indtil den helt forsvandt for at afløses af den Kærlighed til det franske Folk, som han mange Aar efter i sit Testamente udtrykte i Ordene: »Jeg ønsker at hvile ved Seinens Bred midt blandt det franske Folk, jeg har elsket saa højt.«

Wellington.

En „umulig Dreng", der blev en stor Feltherre.

Englands »Jærnhertug«, Sejrherren fra Waterloo, der blev sit Lands berømteste General, er et ganske interessant Bevis for, at man kan tage grundigt fejl af et Barn og dets Anlæg. Som Dreng blev han anset for at være, hvad man populært kalder »umulig«, og ingen ventede sig noget stort af ham.

»Han er skabt til Kanonføde.« Hans Fader døde, da Drengen var tolv Aar, og Moderen, som sad i trykkede økonomiske Forhold, vidste egentlig ikke sine levende Raad med Drengen. I Skolen viste han ingen Evner, og det lod ikke til, at han overhovedet havde Lyst til at lære noget. Det samme gjorde sig gældende, da Familien flyttede til Brüssel. Her viste den unge Wellesley, som han den Gang hed, et pænt Talent for Violinspil, men ellers udviste han saa liden Interesse for alt, at Familien efterhaanden mente, at han egnede sig bedst til »Kanonføde«, hvilket man sagde temmelig rent ud, uden at det gjorde større Indtryk paa den koldblodige Dreng. Med andre Ord, han skulde til Hæren, og han blev da sendt til et fransk Militærakademi i Angers, hvor han havde sin første »Kamp med Franskmændene«, i Form af en »Konflikt med det franske Sprog«. Heller ikke her udmærkede han sig synderlig i

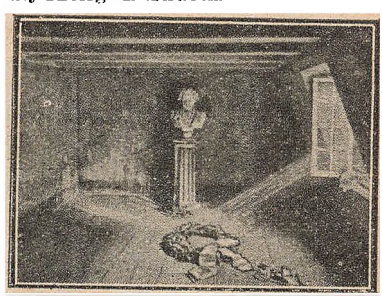
Wellingtons første „Sammenstød" med Frankrig, nemlig hans Konflikt med det franske Sprog under Opholdet i Angers. Det faldt ham meget svært at lære det.

nogen Retning, og det eneste, han rigtig brød sig om, var at lege med sin Terrier. Da han atten Aar gammel traadte ind i et engelsk Regiment som Fændrik, var der ingen, som spaaede ham nogen Fremtid af Betydning. Og dog gælder det ogsaa her, at allerede Drengen viste de Egenskaber, der særlig skulde udmærke Manden, nemlig en enestaaende Koldblodighed og en lige saa udpræget Stædighed. Det var i Virkeligheden hovedsagelig i Kraft af disse Egenskaber, at han vandt sine store Sejre.

Beethoven.

En trist Barndom.

»Hjerte og Sans har jeg fra Barn haft for Velviljens blide Følelser«, skriver Beethoven om sig selv. Men naar man læser om den Barndom, som blev denne Musikkens Konge til Del, kan man fristes til at spørge, hvor disse Følelser dog egentlig kunde faa Lov til at udvikle sig. For den store Mester havde en i Bund og Grund ulykkelig Barndom.

I dette Værelse er Beethoven født.

En tyrannisk Fader. Ludvig van Beethoven var født i Bonn 1770. Slægten var hollandsk, idet

Farfaderen var indvandret fra dette Land og havde slaaet sig ned i Bonn, hvor han var blevet Kapelmester hos Kurfyrsten. Beethovens Fader var ogsaa Musiker og ansat i det fyrstelige Kapel, men han var ikke nogen tiltalende Karakter, en haard og brutal Mand, der til sidst blev forfalden til Drik. Som Mozart var ogsaa Beethoven et Vidunderbarn, om end ikke i saa udpræget Grad. Der var ogsaa den Lighed mellem de to Geniers Barndomsskæbne, at Fædrene i begge Tilfælde havde Øje for de store Fremtidsmuligheder og søgte at udvikle dem. Men dermed hører ogsaa Ligheden op. Der var ikke hos Beethovens Fader noget af Leopold Mozarts kærlige Omhu og Forstaaelse af Barnenaturen. Den ældre Beethoven vilde gøre sin Søn til en fremragende Klaverspiller, men han udførte denne sin Hensigt med den største Brutalitet. Han skaffede ganske vist Sønnen en Lærer i Klaverspil, og denne var ogsaa dygtig nok, men han var tillige Faderens Ven, og det vilde i dette Tilfælde ikke sige noget godt. Det fortælles, at naar han og den ældre Beethoven kom hjem om Natten efter deres Drikkelag, kunde de finde paa at rive den arme Dreng ud af Sengen og tvinge ham til halvpaaklædt at spille for dem.

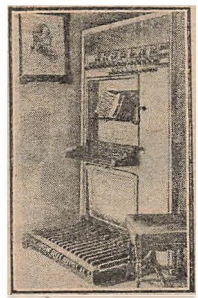

Beethovens Fader.

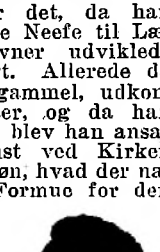
Beethovens Moder.

Maaske overdriver Beretningen, men faktisk er det, at Beethoven havde det haardt i sit Barndomshjem. Det er egentlig mærkeligt, at det ikke kuede ham, en blødere Natur var utvivlsomt bukket under. Men Beethoven var skabt af haardt Stof, han taalte det alt sammen. Dog blev det naturligvis ikke uden Virkning paa hans Karakter. Det udviklede den Trods, som senere prægede ham i saa høj Grad.

Paa dette gamle Instrument lærte Beethoven at spille Orgel.

»Han vil engang bringe Verden til at tale om ham.« En stor Fordel for ham var det, da han fik den udmærkede Neefe til Lærer, og hans Evner udviklede sig nu ret hurtigt. Allerede da han var ti Aar gammel, udkom hans første Sonater, og da han knap var tolv Aar, blev han ansat som Hjælpeorganist ved Kirken med 150 Gylden i Løn, hvad der naturligvis var en Formue for den halvvoksne Dreng. Men Musikken tog næsten al hans Tid, saa der ikke blev Lejlighed til ordentlig Skoleundervisning, noget, han senere ofte fik Grund til at beklage. Det faldt ham altid svært at regne, og han lærte aldrig at skrive uden Stavefejl.

Grev v. Waldstein, den unge Beethovens Velynder.

Imidlertid vandt han sig adskillige Velyndere, deriblandt særlig

den tyske Ordensridder v. Waldstein, og ved deres Hjælp kunde han rejse til Wien, hvor han fik Lejlighed til at spille for Mozart. »Pas paa,« sagde den store Mester om Beethoven, »denne unge Mand vil engang bringe Verden til at tale om sig.«

Beethoven var da sytten Aar,

Da Mozart hørte Beethoven spille, spaaede han, at han engang vilde bringe Verden til at tale om ham.

han stod ved Overgangen til den voksne Alder, og netop i dette Øjeblik klang Mesterens profetiske Ord til ham. De skulde i Sandhed gaa i Opfyldelse. Han skulde ikke alene faa Verden til at tale om sig, han skulde ogsaa vinde dens højeste Beundring, vinde sig Hænderspladsen som »al Musiks Konge«. Men den triste Barndom havde øvet sin Indflydelse. Det tunge og stejle i hans Sind havde faaet rig Næring, — og det skulde præge ham Livet igennem.

Napoleon III.

Den blide og drømmende Dreng, der blev „den tavse Cæsar".

Der er faa Mennesker, der er blevet bedømt saa haardt som Napoleon III. Hans Liv var et Eventyr, men Eventyret endte med et forsmædeligt Nederlag; det har i mange Maader præget Bedømmelsen. Vitterligt havde han ogsaa mange Ting paa sin Samvittighed, Statskuppet, Korruptionen i Frankrig, den usalige Krig i 1870. Og endelig hvilede hans store Onkels Skygge over ham og hans Liv. Den slap han aldrig for, og han var for lille til at maales med den store Napoleons Maal.

Men de, som fik Lejlighed til at lære Kejser Napoleon III. personlig at kende, havde ogsaa meget godt at sige om ham. Han var godmodig, blid og velvillig og viste altid stor Taknemmelighed og Trofasthed mod dem, der havde vist ham Venskab. For øvrigt var han en tavs Natur, »den tavse Cæsar ved Seinen« kaldtes han jo i sine Velmagtsdage — tillige med Hang til Drømmerier. Og studerer vi denne mærkelige Mands Barndom, finder vi lignende Træk. Han var et drømmende, elskværdigt og lydigt Barn, egentlig uden et eneste Træk, der røber den kommende Hersker. Her kan man i Sandhed sige, at »Morgenen er hyllet i Taage«.

Kejserdrømmen. Og alligevel, han har tidligt modtaget dybe og umistelige Indtryk af Bonaparternes Hæder og Magt, Indtryk, der har bundfældet sig i hans drømmende Sind og givet Næring til den Kejserdrøm, han til sidst skulde gøre til Virkelighed.

Charles Louis Napoleon var ikke født til nogen Krone. Han var kun tredje Søn, men hans ældste Broder var allerede død, da han blev født, og den næstældste døde som

ung. Hans Forældre var Louis Bonaparte, Napoleons Broder, og Hortense Beauharnais, Kejserinde Josefines Datter af første Ægteskab og altsaa Napoleons Steddatter. Det var et ulykkeligt Ægteskab, skabt ved et Magtsprog fra Napoleons Side, og det blev tilsidst opløst. Louis blev som bekendt Konge af Holland. Heller ikke det havde han ønsket, men hans Broder tvang ham. Da Louis, som var svagelig, indvendte, at Hollands fugtige og taagede Klima vilde være uheldigt for ham, svarede Napoleon barsk: »Det er bedre at dø som Konge end leve som Prins.« Men det endte jo med, at Louis ikke kunde bøje sig tilstrækkelig for sin Broders Vilje, og Napoleon afsatte ham. Syg og bitter, som han var, kom Louis ikke til at spille nogen stor Rolle for Sønnen, det blev den smukke og begavede Moder, der kom til at præge hans Barndom.

Kong Louis af Holland, Napoleon III.s Fader.

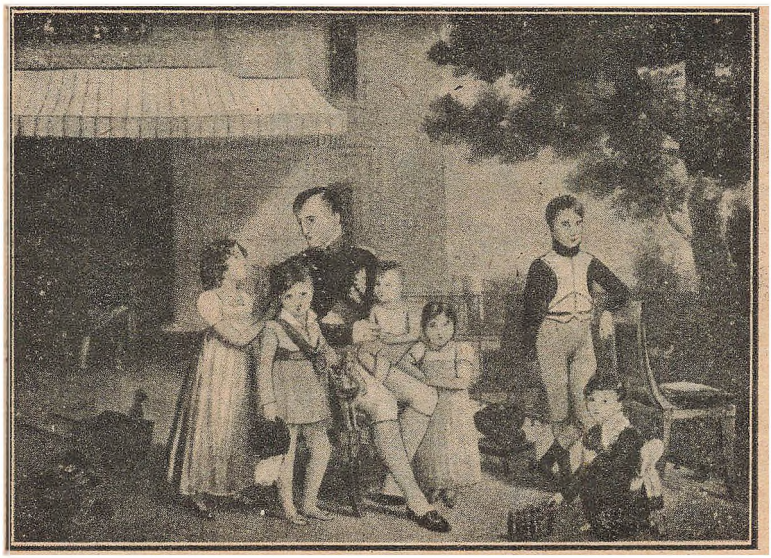
Louis Napoleon blev født den 20. April 1808, men han blev først døbt to Aar efter. Daabshøjtideligheden fandt Sted paa Slottet Fontainebleau, og Napoleon, som den Gang stod paa Magtens Tinde, var selv Fader. Det fortælles, at den lille Prins ved denne Lejlighed gav sig til at skrige ganske forskrækkeligt, og at Napoleon udbrød med sin barske Stemme: «Naa, hvad er det, min unge Herre, vil De være saa god at forholde Dem rolig.«

Dronning Hortense.

Den store Onkel. I det hele saa den lille Prins med den største Beundring og Ærefrygt op til sin store Onkel, og Napoleon gav sig ogsaa en Del af med sin Nevø. Han var utvivlsomt det Barn, der stod Kejserens Hjerte nærmest næst efter hans egen Søn, den lille Konge af Rom. Der fortælles et lille rørende Træk, der viser, hvor højt den lille Louis Napoleon elskede sin Farbroder. Det var i 1815. Napoleon var vendt tilbage fra Elba, han stod nu i Begreb med at tiltræde det Felttog mod det samlede Europa, der skulde ende ved Waterloo. Louis Napoleon var den Gang 7 Aar gammel, og han havde af sin Guvernante hørt nogle Ord om de Farer, der nu atter truede Onkelen. Ganske fortvivlet sneg han sig grædende ind i Onkelens Gemakker og bønfaldt ham om ikke at drage bort, for saa vilde de onde Allierede sikkert dræbe ham, men hvis han endelig vilde af Sted, saa maatte han tage ham, den lille Louis med. Napoleon blev rørt, men tog sig øjeblikkelig sammen og befalede Louis at gaa sin Vej. Men inden Drengen havde forladt Stuen, sagde han til Marskal Soult, der bevæget havde overværet dette Optrin: »Kys Barnet der, Marskal, han faar et godt Hjerte og en ædel Karakter; han er maaske min Slægts Haab,« — Ord, der blev profetiske.

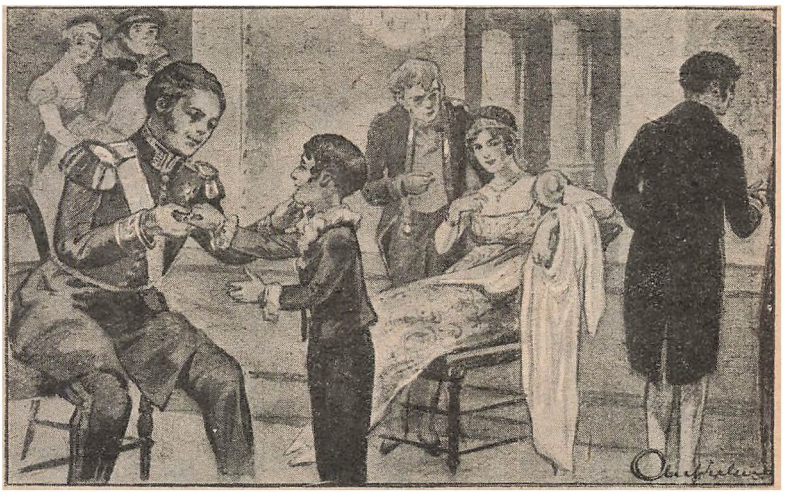
Prinsens højeste Ønske. Den lille Prins blev i øvrigt godt forkælet af alle sine Omgivelser, for alle holdt af ham, fordi han var et blidt og godt og tillige et meget roligt og artigt Barn. Han fik alle sine Ønsker opfyldt, undtagen et eneste. Naar han kørte ud med sin Guvernante og sine Tjenere, hændte det ofte, at han kom forbi Børn, der løb og legede i Vejkanten. Og der opstod

Den store Napoleon med sine Broder- og Søsterbørn. Nr. 2 fra venstre er Louis Napoleon.

da det Ønske hos ham, at han engang maatte faa Lov til at stige ud af den prægtige Vogn og lege med dem og rigtig rode i Støvet af Hjertens Lyst. Og da hans Bedstemoder, Kejserinde Josefine, engang spurgte ham, om han havde et eller andet rigtig heftigt Ønske, svarede han, at han gerne vilde have Lov til at lege med Børnene ved Vejen. Men det Ønske fik han ikke opfyldt!

»Den gode Engel«. Hans første Barndom prægedes af store Begivenheder og store Omskiftelser. Han ser sin kejserlige Onkel i al hans Pragt, han ser det guldstraalende napoleonske Hof, de pragtfulde Militærparader, de berømte Marskaller, Kongerne og Fyrsterne, der omgiver Napoleon, og som alle sammen er hans Slægtninge. Men en Dag er de borte, den store Onkel er styrtet, en ny Slags Konger rykker ind i Paris og færdes i Tuileriernes Sale, Konger, som ikke maa tituleres »Onkel«, men koldt og fornemt skal kaldes »Sire«. De er Fjender, hører han; blot en er undtagen, Kejser Aleksander af Rusland. Han er »den gode Engel«, som ridderligt har gjort, hvad han kunde, for at sikre Dronning Hortenses Stilling ogsaa under de forandrede Forhold. Den Taknemmelighed, som Moderen følte, gennemtrængte ogsaa Barnets Sind, og han tog i al Stilhed den Beslutning at give sine Følelser et synligt Udtryk. En Dag gik han da ganske sagte hen til Czaren og rakte ham stiltiende en smuk Ring, som han havde faaet af sin Onkel. Aleksander blev rørt over Drengens Venlighed, omfavnede og kyssede ham og fæstede Ringen ved sin Ur-

Louis Napoleon og Zar Aleksander. Drengen gik stiltiende hen til Zaren og rakte ham en Ring, der skulde være et Udtryk for hans Taknemmelighed.

kæde med de Ord, at han altid vilde bære den.

Landflygtighed. Waterloo blev for Louis Napoleon som for hele hans Slægt den store Omvæltning. Nu maatte ogsaa Dronning Hortense gaa i Landflygtighed, og Resten af Prinsens Barndom henrinder i Ubemærkethed, mest paa Slottet Arenenberg i Kanton Thorgau i Svejts, men ogsaa en Tid i Augsburg, hvor han besøgte det derværende Kollegium. Forskellige Lærere øvede i denne Periode deres Indflydelse. Der var den elskværdige og muntre, men meget dovne Abbed Bertrand, som ikke formaaede at lære ham noget videre, og hvis Timer kedede ham. Engang var de optaget af at læse Ovids »Metamorfoser« (»Forvandlinger«). Og den lille Prins sagde da: »Jeg vilde ogsaa gerne forvandles. Saa vilde jeg være en lille Fugl og flyve bort og først komme tilbage, naar Deres Time er forbi.« Men da han saa, at Abbeden blev bedrøvet, skyndte han sig at forklare, at han holdt meget af ham selv — blot ikke af hans Timer. En langt dygtigere Lærer var Philippe le Bas, der bragte ham meget vidt i Kundskab. Han var i øvrigt en ivrig Republikaner, og da hans tidligere Elev — som han holdt meget af — havde svunget sig op paa Kejsertronen, holdt han sig fjernt fra ham. Han afløstes af den smidige Vieillard, der senere blev Senator, men for Resten — besynderligt nok — var den eneste af Senatets Medlemmer, der ikke vilde stemme for Napoleons Ophøjelse til Kejser.

Men den, som øvede størst Indflydelse paa Sønnens Sind i disse Aar, var hans Moder. Den blide og svagelige, men højt begavede Dame forstod i al Stilfærdighed at indgive ham den Tanke, som blev bærende for hele hans Liv, at han

var skabt for en stor Skæbne og altid maatte være rede til at møde den. Og i Drengens drømmende Sind fæstede den Rod for bestandig og blev fastholdt med den Stædighed, som ogsaa laa i hans Ka-

Louis Napoleon og hans Fader.

rakter, indtil han omsider efter uendelig Skuffelse, Modgang, Kampe og Intriger kunde realisere den og erobre Kejserdømmets gyldne Laurbærkrans.

Mendelssohn.

Endnu et musikalsk Vidunderbarn.

Da Goethe blev imponeret. Det var i Aaret 1820 og hos selve Digterkongen i Weimar, den store Goethe, den Gang en gammel Mand. En lille Kreds var samlet for at høre en ung Musiker spille, en meget ung endda, for han var kun elleve Aar, en smuk Dreng med straalende Øjne og lange Lokker. Han havde allerede Ry som et enestaaende Vidunder, der ledede Tanken hen paa, hvad den store Mozart engang havde været. Men nu skulde det altsaa vise sig, om han ogsaa kunde hævde sit Ry i denne kritiske Kreds. Det lykkedes. Først fantaserede han over et Tema, hans Lærer spillede for ham, og gjorde det mesterligt. Saa spillede han en Fuga af Bach og en Menuet af Mozart, og han gjorde det saa vidunderligt, at alle blev stumme af Overraskelse. For hvert Nummer, han spillede, blev den gamle Digterkonge mere begejstret, og til sidst gik han ind i sit Bibliotek og hentede et Nodemanuskript fra sin Samling. Han gav det til Drengen og sagde: »Du har hele Tiden spillet Ting, du kendte. Men lad os nu se, om du kan spille noget, du ikke kender». Drengen stirrede paa Noderne, det var smaat skrevet, men tydeligt, og han genkendte Skriften, det var Mozarts Haandskrift. Men han blev ikke det mindste forvirret. Ganske roligt satte han sig til Klaveret og spillede Stykket igennem saa sikkert, som om han havde kunnet det udenad. Goethe var meget begejstret, men nu gav han Drengen en Opgave, som var endnu langt sværere. Han hentede et Nodemanuskript, der saa højst mærkværdigt ud, det var næsten ikke til at se, om det var Blækklatter eller Noder, der stod paa Papiret. »Hvad er dog det?« spurgte Drengen og lo. Men han blev helt alvorlig, da hans Lærer udbrød: »Kan du ikke se det, det er jo Beethovens Haandskrift. Han skriver altid som med en Kost og visker de friske Noder ud med Ærmet.« Andægtig stirrede Drengen paa de sære Noder, saa spillede han Stykket igennem, første Gang lidt famlende, men anden Gang med fuldkommen Sikkerhed. Og saavel Digterkongen som hele

det øvrige. Selskab var ganske overvældet.

Et lykkeligt Barndomshjem. Den ellevenaarige Dreng var Felix Mendelssohn-Bartholdy, som allerede da havde naaet et betydeligt Ry som et vidunderligt begavet Barn, og som nu opnaaede selve den store Goethes Anerkendelse. Der er vel faa Mennesker, der har haft saa lykkelig en Barndom som Mendelssohn. Han tilhørte en rig og anset jødisk Slægt. Faderen, Abraham Mendelssohn, var Bankier, en intelligent og aandfuld Mand, men hans Navn blev dog stillet i Skygge af Bedstefaderen, Moses Mendelssohn, den berømte Filosof. Da Sønnen Felix siden vandt saa stort et Ry som Komponist, maatte Faderen finde sig i at staa i Skygge for ham. »Først var jeg min Faders Søn, siden blev jeg min Søns Fader,« sagde han spøgende.

Mendelssohns første Optræden. Hermed skal forstaas hans første offentlige Koncert, for privat havde han optraadt adskillige Gange før. Han var, da han første Gang traadte frem som Koncertgiver, kun ni Aar gammel, og han var saa barnlig, at han var mere optaget af sin nye Dragt end af selve Begivenheden. — Hans Præstationer blev hilst med stormende Jubel.

Felix voksede op i Berlin, hvor Familien den Gang boede. Hans Hjem var lykkeligt, rigt, fint dannet, et Samlingssted for Tidens ypperste Mænd og ganske særlig et Sted, hvor man med den største Iver dyrkede Musikken.

Med den største Beundring hørte Husets Venner den lille Felix's Kompositioner ved de faste musikalske Søndagssammenkomster. Han dirigerede dem selv, og han fik saaledes allerede som Dreng Øvelse i at lede et Orkester.

Felix — den lykkelige. Uddannet af de ypperste Lærere blev han snart et lille Vidunderbarn, baade som Komponist og udøvende Musiker, og allerede ni Aar gammel spillede han første Gang offentligt. Men i øvrigt maa man ikke tro, at det kun var paa Musikkens Omraade, han udmærkede sig. Han havde tværtimod Evner paa alle mulige Felter. Han tegnede og malede fortræffeligt, studerede med Iver de gamle Sprog og var tillige dygtig i al legemlig Idræt, saasom Ridning, Svømning og Dans. Smuk og indtagende var han, ingen kunde modstaa ham, han syntes netop at svare til sit Navn Felix: den lykkelige.

Felix Mendelssohn havde tre Søskende, men særlig holdt han meget af sin ældste Søster Fanny, der ogsaa havde rige musikalske Evner. De vedblev at staa hinanden nær Livet igennem, og Efterretningen om Fannys Død blev siden medvirkende til Mendelssohns.

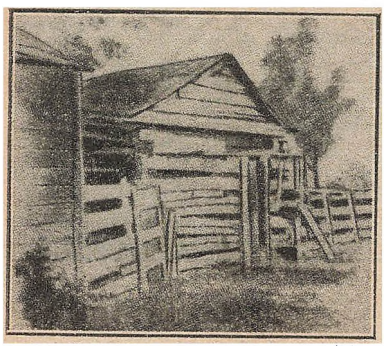
Seksten Aar gammel stod den unge Virtuos som en fuldt udviklet Kunstner. Hans glade og lykkelige Barndom var forbi, skøn og

harmonisk havde den været, som hele Mendelssohns Liv blev skønt og harmonisk.

Abraham Lincoln.

Skovhuggeren, der blev Præsident.

Det var en Dag midt under den nordamerikanske Borgerkrig. Præsident Lincoln besøgte, som han

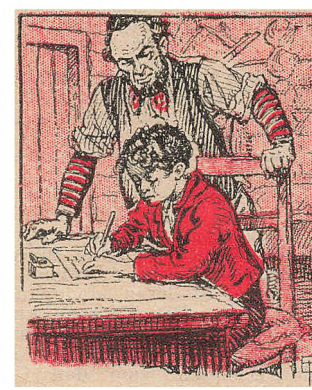
I denne usle Hytte i Kentucky blev Abraham Lincoln født. Saa fattigt var Huset, at der hverken var Gulv eller Vinduer.

plejede, Hospitalerne, hvor de saarede laa. Han gik fra Seng til Seng, og var Manden rask nok, fik han et Haandtryk af Præsidenten. Lincoln var utrættelig, han gik fra Hospital til Hospital, og overalt trykkede han Hænder; han vidste jo, at de saarede gerne vilde have det. Og nu var han da omsider færdig for i Dag. Da var der en af hans Ledsagere, der ytrede, at Præsidenten maatte da være forfærdelig træt. »Aa nej,« svarede Lincoln med et Smil, »min Arm er vant til lidt af alle Slags.« Og saa tog han en tung Økse og huggede til en svær Træblok, der stod i Hospitalsgaarden, saa Splinterne fløj. Derpaa holdt han Øksen ud i strakt Arm, der var ikke Spor af Lamhed.

Ikke hans første Øksehug. Men det var heller ikke hans første Øksehug. Lige fra han var lille Dreng, havde Abraham Lincoln lært at bruge sine Kræfter, og den Mand, der nu var U. S. A.'s Præsident, var i tidligere Dage den dygtigste Skovhugger i Indiana.

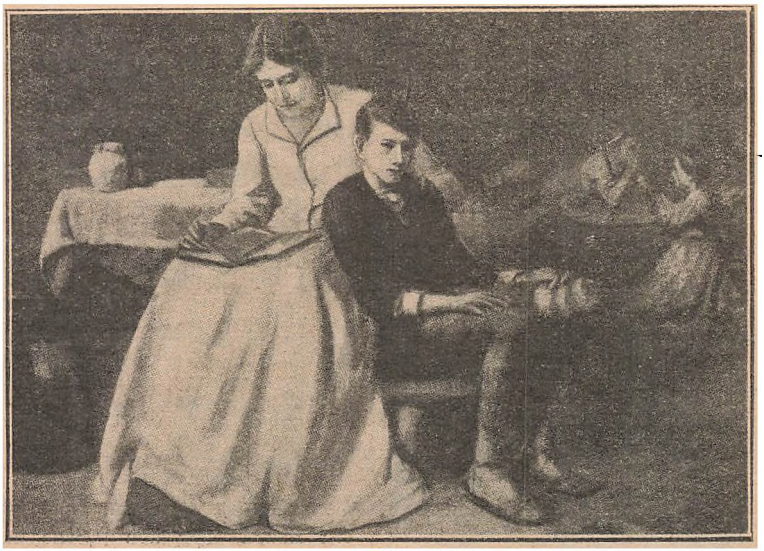
Øksen faldt ham naturligt i Haanden; baade Farfaderen og Faderen havde bogstavelig talt banet sig Vej igennem Livet ved dens Hjælp. Og Abraham brugte den allerede i sine Drengeaar, saa det kunde forslaa noget. Han var først og fremmest en vældig Arbejder, men han lod det ikke blive ved Øksen alene.

Abraham Lincoln levede sin Barndom som en fattig Dreng — meget fattig endda. Og han levede ude i Ødemarken under vilde og vanskelige Forhold. Men ulykkelig var hans Barndom ikke. Den var haard, men den gjorde ham

Lincoln skriver sit første Brev. Det var en Anmodning til en Præst, som boede langt borte, om at komme og tale ved hans Moders Grav.

stærk, gjorde ham til Mand, lærte ham at bruge sine Evner og Kræfter til deres yderste Grænse.

Abraham og hans Stedmoder. Hun tog sig med den største Kærlighed og Omhu af den videlystne Dreng og opmuntrede ham paa alle Maader til at søge Kundskab og Belæring. Efter Maleri af H. Watson.

Et Hjem uden Vinduer. Han var født i en ussel Hytte i Kentucky den 12. Februar 1809. Der var ikke noget Gulv i den, ej heller Vinduer; Abraham var ti Aar gammel, før han oplevede det vidunderlige, at der kom rigtige Vinduer i hans Hjem. Og det blev ikke finere, da Faderen i 1816 flyttede over i de vilde Skove i Indiana. Her havde Abraham den store Sorg, at hans Moder døde, uden at han eller Faderen kunde skaffe Lægehjælp, for der var ingen Læge i mange Kilometers Omkreds. Drengen, som den Gang var ni Aar, maatte hjælpe sin Fader med at tømre en simpel Ligkiste, i hvilken Moderen blev begravet. Og samtidig udførte han en Bedrift, der vakte overordentlig Opsigt blandt deres faa Naboer og skaffede ham et betydeligt Ry. Han skrev et Brev. Det var der ingen af de voksne Mænd paa Pladsen, der kunde gøre ham efter, den ædle Skrivekunst var de ganske ukyndige i. Men »Abe« kunde altsaa. Brevet var til en Præst, der boede 75 engelske Mil derfra, og det indeholdt en Anmodning til ham om at komme og tale ved Moderens Grav. Præsten kom ogsaa, omend først efter tre Maaneders Forløb. Siden giftede Faderen sig iøvrigt igen, og Stedmoderen gjorde Hjemmet langt hyggeligere, end det hidtil havde været. Nu kom der Vinduer og ogsaa nogle gode Møbler. Hun tog sig med den største Kærlighed og Omhu af sin Stedsøn og sørgede navnlig for, at han fik al den Undervisning, som kunde skaffes paa Stedet.

Et Uheld. Den var ringe nok. Men Abraham var af Naturen saa videbegærlig og lærelysten, at han al-

ligevel fik en hel Del lært. Bøger var en Skat i Ødemarken. Han var henrykt, naar han fik fat i en, og læste den øjeblikkelig, ligegyldigt, hvad den handlede om. Engang havde han laant en Bog om Washington. Det stormede og regnede slemt i de Dage, der kunde intet Arbejde gøres udendørs, saa Abraham havde altsaa god Ro til sin Bog. Men en Aften gik det ham galt. Han lagde den fra sig ved Hyttevæggen, og paa det Sted var der desværre en Sprække. Og om Natten vendte Vinden sig, saa Regnen piskede ind, lige paa Bogen. Den blev aldeles ødelagt. Saa maatte den jo erstattes, men Penge havde Abraham ikke.

Gode Raad var nu dyre, men saa fandt han paa, at han jo kunde arbejde for Bogen. Næste Morgen gik han saa til Ejeren. »Ja, Bogen er ødelagt,« sagde han, »og jeg har ingen Penge. Men jeg vil arbejde for den.« Og saa mejede han Korn i tre Dage for Bogen om Washington.

Ildskovlen som Tavle. Han var ogsaa ivrig nok til at øve sig i Skrivning og Regning. Men det var ikke altid let at skaffe sig de fornødne Materialer derude i Skovhytten. Men Lincoln vidste at hjælpe sig. Han brugte Træstumper til at skrive paa, naar han ikke havde Papir, og sine Regnestykker skrev han med et Stykke Kridt bag paa Ildskovlen. Han kunde sidde og regne til langt ud paa Natten uden andet Lys end Ildskæret fra Arnestedet.

Til New Orleans. Som ganske ung Knøs kom han i Tjeneste hos en Mand, der hed Gentry, og sammen med dennes Søn — ogsaa en ganske ung Mand — roede han i en Pram ned til New Orleans. Det var en Tur paa 1800 engelske Mil! Denne Tur blev paa mange Maader betydningsfuld for ham. For paa den fik han et Indblik i, hvordan Negerslaverne havde det dernede i Syden, hvor usle og uværdige deres Kaar var. Det Indtryk glemte han aldrig; han havde set Mennesker i Lænker, og det havde bedrøvet hans Hjerte. Det fik ikke Fred, før han havde faaet disse Lænker løst.

»Jeg skal gaa foran.« Da Abraham var en og tyve Aar, flyttede Faderen igen, denne Gang til Illinois. Undervejs var det Abraham, som kørte Okserne, der var spændt for Vognen. De kom til en Flod, hvor de maatte vade

Abraham sad ofte oppe om Natten og regnede sine Stykker paa Ildskovlen.

over, og det var meget tvivlsomt, om det kunde lade sig gøre. De andre stod raadløse, men Abraham tøvede ikke. »Vi maa jo over,« sagde han, »jeg skal gaa foran. Drukner jeg, saa skønner I, at I ikke kan komme videre. Det er indlysende.« Og saa gik han i Spidsen — og kom over. Historien er karakteristisk for Lincoln. Hans strenge Barndom havde gjort ham til en Mand, der vovede at gaa i

Spidsen, selv hvor der var Livsfare. Han skulde komme til at gaa i Spidsen for sit Folk og føre det igennem den strideste Flod i hele dets Historie — den store Borgerkrig. Men denne Gang kostede det ham Livet.

Charles Dickens.

En Barndom, vi alle kender.

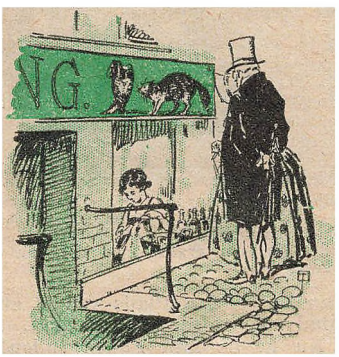
En bevæget Barndom. Charles Dickens havde paa sin Vis en ulykkelig Barndom, plaget, som han var, af umenneskeligt Slid og Fattigdom, men alligevel, han vilde sikkert ikke have undværet den for alt i Verden. Skønt han i lange Tider overhovedet ikke gik i Skole, lærte han dog uhyre meget. Han fik under sit bevægede og omskiftelige Barndomsliv set en Række Forhold og Mennesker, som han aldrig vilde have haft Anelse om, hvis han havde levet bag et velordnet Hjems trygge Mure.

Mr. Micawber. Alverden kender Dickens Barndom, for han kommer i sine Bøger atter og atter tilbage til den, øser af dens Rigdom paa Figurer og Oplevelser. Nogen sammenhængende og direkte Skildring af den har han dog ikke givet, men den spiller som sagt ind snart hist, snart her i hans Digtning. Mest i »David Copperfield«, vel nok hans berømteste og mest elskede Bog. Her er overmaade meget af hans virkelige Oplevelser taget med, men stadig digterisk behandlet. Vi husker jo

I det Micawber'ske Hjem. I Mr. Micawbers Skikkelse har Dickens skildret sin Fader, ligesom han med David Copperfield har tænkt paa sig selv, omend han behandler sine Barndomsoplevelser med den største digteriske Frihed. Som bekendt er Romanen „David Copperfield" baade blevet filmatiseret og dramatiseret. Vort Billede er fra Casinos Opførelse af Stykket og viser (fra venstre til højre): Sho Erlind som David, Ingeborg Gandrup som Mrs. Micawber og Frederik Jensen som Micawber.

alle den berømmelige Mr. Micawber, den letsindige og glade, men til Tider ogsaa fortvivlede Gentleman, hvis Fortvivlelse dog altid kan bringes til at bortdunste som Taager for Solen, naar der viser sig at være en Bolle Appelsinpunch i Farvandet, og som lever sit Liv i den trøstelige Overbevisning, at »noget vil vise sig«. Han er fra Dickens' Haand skildret paa den pudsigste Maade med et forstaaende Smil ad hans Latterligheder, men ogsaa med Medfølelse og Sympati for hans i Grunden gode og brave Natur. I denne Micawber har Dickens givet et Billede af sin Fader. Han har, trods alt, holdt meget af ham og undskyldt ham, og der var i Sandhed meget at undskylde.

I Blanksværtefabrikken blev Dickens brugt som en levende Reklame for Forretningen.

Gældsfængsel og Blanksværtefabrik. Denne Fader, John Dickens hed han, havde en underordnet Stilling i Marinen, som han dog snart mistede, saa Familien maatte flytte. En Tid boede den i Chatham, senere i London. Og her brød Ulykkerne rigtigt løs. Ingen af Forældrene havde det mindste Begreb om Penge, og deres Liv var en stadig Kamp med Kreditorerne. I London blev Faderen sat i Gældsfængsel, hvor han vist for Resten befandt sig udmærket. Den øvrige Familie søgte nu at klare sig, som den bedst kunde. Mrs. Dickens slog en Plakat op paa Døren, som fortalte, at her var der Skole for unge Damer. Men det gik hende som Mrs. Micawber, der kom ingen Elever. Til sidst maatte den øvrige Familie flytte hen i Gældsfængselet til Faderen, men Charles fik Plads hos Blanksværtefabrikanten Lamert. Det er den tristeste Periode i hans Liv, hans »Fangenskab«s Tid. — Det aandsfortærende Arbejde var en Plage for den videlystne og begavede Dreng, men han passede det godt, saa godt, at Principalen fandt paa at benytte ham som en levende Reklame for Forretningen og satte ham ud i Vinduet, hvor han vakte de forbipasserendes Beundring ved sin Fingernemhed og Raphed.

Befrielsen. Men en Lidelse var det, og det Liv, han førte, var meget haardt, saa han var mere end glad, da der omsider virkelig »viste sig noget« Der tilfaldt Faderen en lille Arv, han slap ud af Gældsfængselet, og pludselig svømmede Familien i Lykke og Appelsinpunch. Charles slap ogsaa ud af sit »Fængsel«. Moderen fandt, at det egentlig var det fornuftigste, at han blev i Blanksværtefabrikken, og dette kunde Dickens aldrig glemme. Han omtaler hende aldrig i sine Bøger, og hverken David Copperfields blide og yndefulde Moder eller den trofaste og rørende Mrs. Micawber er Portrætter af hende. Men Faderen viste ved denne Lejlighed en uventet Energi og satte igennem, at Sønnen kom i Skole. Denne Skole var ganske vist overmaade slet. Skolemesteren, Mr. Jones, gik omkring mellem Pultene med et enormt Spanskrør og uddelte Rap til alle Sider, fuldkommen i Flæng. Alligevel lavede Drengene alle mulige Narrestreger, og Charles og hans Sidekammerat havde en hel Rede hvide Mus i deres Pult. —

Da den lille Dickens bestilte Øl. Dickens fortæller, at han engang i sit „Fangenskab"s Dage gik ind i en Beværtning og bestilte sig et Krus Øl af det bedste og stærkeste for at skylle den mere end tarvelige Frokost ned. Værtinden blev saa rørt over „den lille Mand", at hun gav ham et Kys, og Øllet fik han gratis, men det var vist ikke af stærkeste Sort.

Trods al den Tummel, der herskede i Timerne, fik Dickens dog lært noget, og godt var det. For efter et Par Aars Forløb havde Faderen opspist sin Arv. Men Charles var nu stor nok til at klare sig selv. Han kom paa en Sagførers Kontor, og skønt Juraen ikke havde hans Sympati, satte han sig dog snart med sin vidunderlige Hukommelse og sin enestaaende Arbejdsevne ind i alle dens Mærkværdigheder. I denne Periode erhvervede han sig ogsaa det enestaaende Kendskab til London, som siden imponerede hans Læsere. »Dickens kender London bedre end Politiet«, sagde man.

Men han vilde nu ind i den litterære Verden, som altid havde haft hans Kærlighed, skønt han en Tid havde tænkt paa at blive Skuespiller. Og han kom det gennem Pressen. Med uhyre Energi lærte han sig selv Stenografi, saa han kunde faa Plads ved et stort Blad som rejsende Stenograf.

Nu havde han Foden indenfor,

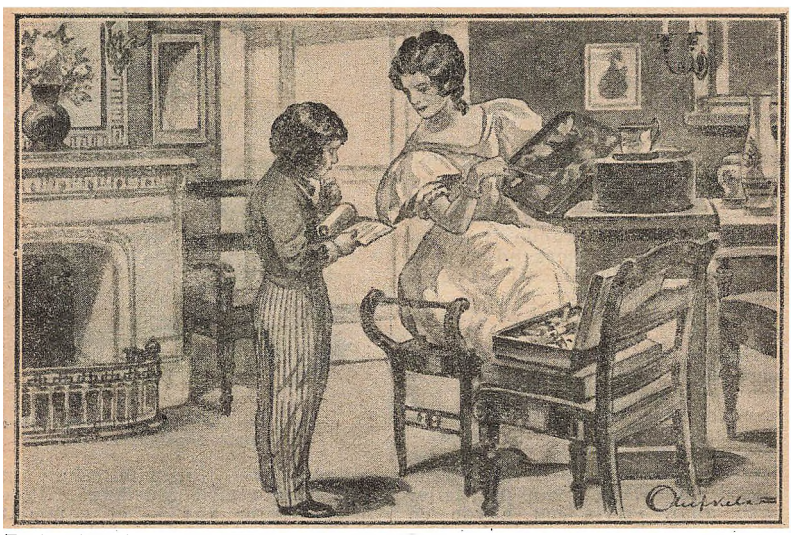
Gadshill Place, Dickens' Landsted. Allerede som Dreng havde han forelsket sig i dette Sted, hvor man sagde, at Falstaffs Aand spøgede, og han drømte om at købe det, naar han engang blev en stor Mand. Da han virkelig blev en stor Mand, gjorde han sin Barndomsdrøm til Virkelighed.

og snart efter kom hans første Skitser under Mærket »Boz«. Det første Skridt var gjort paa den glimrende litterære Bane, der skulde gøre ham til et af Verdens mest læste Forfattere. Nu kom den Tid, hvor han kunde hæve af den Skat af Erfaringer, Iagttagelser og Kendskab til Mennesker, som han havde indsamlet i sine bevægede Barndomsaar.

Meissonier.

En stor Malers Barndom.

Et daarligt Vidnesbyrd. Den lille Ernest Meissonier kom hjem med sit Vidnesbyrd fra Skolen, og han var i den Anledning i højst nedtrykt Sindsstemning. For dette Vidnesbyrd var ikke godt. Der stod i det, at han havde udpræget Lyst til at tegne, men denne Lyst var desværre saa stærk, at den hindrede ham i at passe de Studier, som skulde passes. Situationen var pinlig, for Ernests Fader var Forretningsmand og Pligtmenneske om en Hals, og dette Vidnesbyrd vilde utvivlsomt drage højst ubehagelige Konsekvenser efter sig. Men Ernest vidste, hvor han skulde henvende sig om Raad og Trøst, nemlig til Moderen. Hun vilde forstaa ham, for hun var selv en Kunstnernatur, hun malede f. Eks. dygtigt paa Porcelæn, og for hende stod det som en meget tillokkende Fremtidsudsigt, om Sønnen blev Kunstner. Da nu Ernest kom med det kedelige Vidnesbyrd, var hun ogsaa straks parat til at hjælpe ham, og hun puttede det omhyggeligt ned i sin Malerkasse, hvor det ikke kom for Dagens Lys før 25 Aar senere, da Sønnen fandt det gamle, gulnede Papir.

Et daarligt Vidnesbyrd. Den lille Ernest Meissonier kom hjem med et daarligt Vidnesbyrd fra Skolen, men han gik klogeligt til sin Moder med det, og hun skjulte det i sin Malerkasse, hvor Sønnen 25 Aar efter fandt det gulnede Dokument.

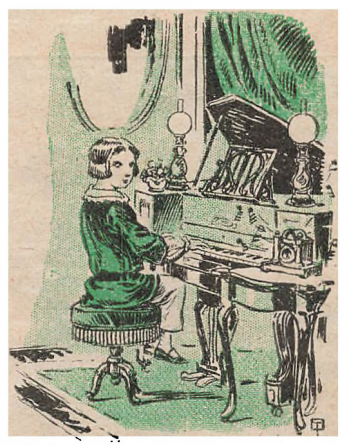
»Giv mig 300 Franks!« Desværre døde Moderen allerede 1825, og Faderen vilde nu absolut have Sønnen til at være Forretningsmand. Allerede da han var tolv Aar gammel, blev han anbragt paa et Handelskontor, men det lykkedes ham dog at slippe bort derfra, hvorefter han blev anbragt paa en Kostskole. Medens han var her, udbrød Julirevolutionen, og Meissonier fulgte den med den største Interesse og Begejstring. Det var dog sikkert mest dens maleriske Optrin, som fængslede ham, mere end selve Sagen, det drejede sig om. Men han blev dog saa begejstret, at han og en Kammerat besluttede at løbe bort fra Skolen og slutte sig til Oprøret. Det blev nu imidlertid forhindret. En Lærer opdagede en Aften, at de to Drenge var gaaet fuldt paaklædte til Sengs, og saa blev der sat en virkningsfuld Stopper for Planen. Faderen søgte siden atter at udføre sin Yndlingsplan om at gøre Sønnen til Forretningsmand, men Kunstnerinstinktet var for stærkt. og en Dag sagde han saa til sin Fader: »Giv mig 300 Franks, og du skal ikke høre et Ord mere fra mig, før jeg har vundet et Navn«. Faderen sagde først rent ud nej, men efterhaanden blev han mere medgørlig, og det endte med den Overenskomst, at hvis Ernest i Løbet af en Uge kunde finde en Kunstner, som anerkendte hans Talent og var rede til at give ham Undervisning gratis, saa skulde han have Frihed til at følge sit Kald.

Hellere Skoflikker end Kunstner! Det blev en haard Uge for det unge Menneske. Til sidst gik han da op til den bekendte Jules Potier. Men han var for tilbageholdende til, at han turde vise Mesteren noget af det, han havde tegnet. Resultatet var da heller ikke godt. »Hvis jeg havde en Søn,« sagde Potier, »vilde jeg hellere gøre ham til Skoflikker end til Maler«. Med den Besked maatte Ernest gaa. Men hans Venner fik ham til at gaa op til Potier en Gang endnu, og denne Gang havde han sine Tegninger med. Og da Mesteren saa dem, skiftede han ganske Sind, og Ernest blev nu hans Elev. Han havde heller ikke set fejl. Allerede da Ernest Meissonier var nitten Aar gammel, udstillede han første Gang paa Salonen, og han blev siden en af Frankrigs berømteste Malere.

Tschaikowsky.

Peter Iljitsch, der ikke kunde taale Musik.

Den russiske Komponist Peter Iljitsch Tschaikowsky var ikke et Vidunderbarn som Mozart og Men-

Et gammelt Spilleur var Tschaikowskys første Musiklærer.

delssohn. Men tidligt følte han sig dog draget mod Musikken. Hans første Lærer var — et gammelt Spilleur, hvis Melodier han forsøgte at efterligne paa Klaveret. Han levede i et kærligt og godt

Hjem paa et Sted, der hed Wotkinsk i det østlige Rusland, hvor Faderen ledede en stor Fabrik. Da Forældrene saa, at han holdt saa meget af Musik, fik han rigtig Undervisning deri, men det gik kun til en Tid. Han var nemlig et meget nervøst Barn, og han kunde ligefrem ikke taale Musikken, der gjorde en alt for overvældende Virkning paa ham. En Aften var der blevet musiceret i hans Hjem, og Drengen var blevet bragt til Sengs, glad og velfornøjet. Men lidt efter fandt hans Guvernante ham i voldsom Graad. Og da hun spurgte, hvad der var i Vejen, svarede han: »Aa, Musikken er inde i mit Hoved, tag den bort.«

Saa maatte hans Musikundervisning høre op, og det var først adskillige Aar efter, da han allerede var en voksen Mand, at han atter fik Kræfter til at kaste sig over den Kunst, som blev hans Livs Indhold.

Edison.

Fra den store Opfinders Barndom.

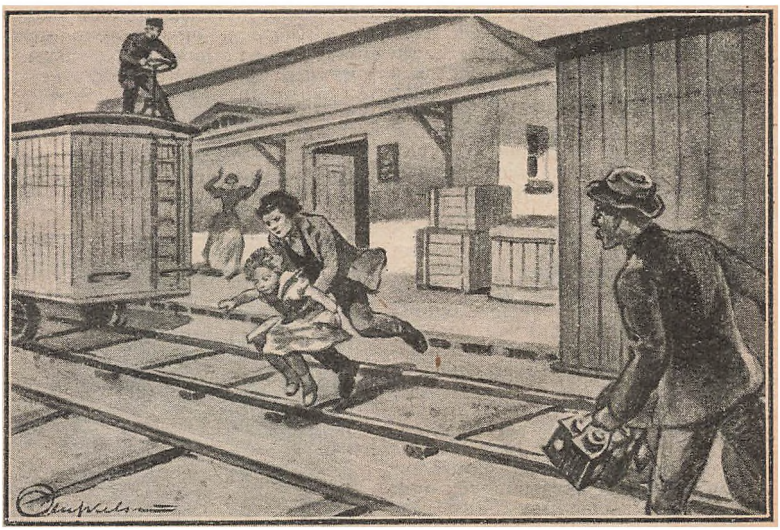
Da Edison vilde udruge Gæslinger. En Morgen blev der stor Forfærdelse i det Edisonske Hjem i Milan i Ohio. Den lille Thomas, som den Gang var syv Aar, var sporløst forsvunden. Der blev ledt og ledt, men det varede et Par Timer, før man fandt Drengen. Det viste sig, at han var krøbet op paa Høstænget, og her var han optaget af en højst besynderlig Beskæftigelse. Han havde samlet en hel Masse Gaaseæg, og nu vilde han se, om han kunde udruge dem. Han havde lige set en Gaas udføre denne Bedrift, nu vilde han prøve at gøre det efter. Allerede nu var han fuldt optaget af at udforske Naturens Hemmeligheder.

Avisdreng og Redaktør. Edisons Forældre var oprindelig ret velhavende, men saa mistede Faderen sin Formue, og Drengen maatte selv se at tjene noget. Han begyndte da som Avisdreng paa Jærnbanen, kørte en Strækning med og solgte sine Aviser paa Stationerne. Han var overmaade flink til dette Stykke Arbejde, og til sidst syntes han, det maatte kunne lade sig gøre at lave en privat

Da Edison blev „sat ud". Ved sine Eksperimenter satte han Ild i den gamle Jærnbanevogn, hvor han havde sit „Laboratorium", og den vrede Konduktør satte den unge Opfinder og alle hans Apparater ud af Vognen.

Jærnbaneavis. Han købte et Sæt aflagte Typer, fik Lov at installere sig i en Jærnbanevogn, og her lavede han sin lille Avis, der virkelig gjorde en hel Del Lykke og kom i 400 Eksemplarer. Da han senere vilde udvide Bedriften og startede en rigtig Avis sammen

Da Edison reddede lille Jimmy. Hans behjertede Optræden ved denne Lejlighed foraarsagede et Vendepunkt i hans Liv.

med en Journalist, gik det imidlertid galt, og den maatte snart gaa ind.

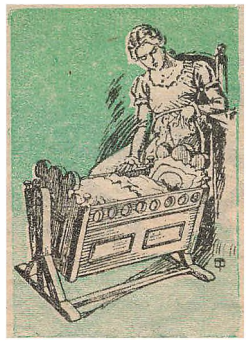
Sat ud! Men Journalistikken var ikke hans eneste Interesse, langtfra. I en forfalden Jærnbanevogn fik han Lov at indrette sit Laboratorium, og her havde han sine Instrumenter og Kemikalier. Men en Dag gik der desværre Ild i Vognen. Stor Skade skete der ikke, men Konduktøren blev vred og satte Edison og alle hans Apparater af ved næste Station. Det var en ren Katastrofe for ham.

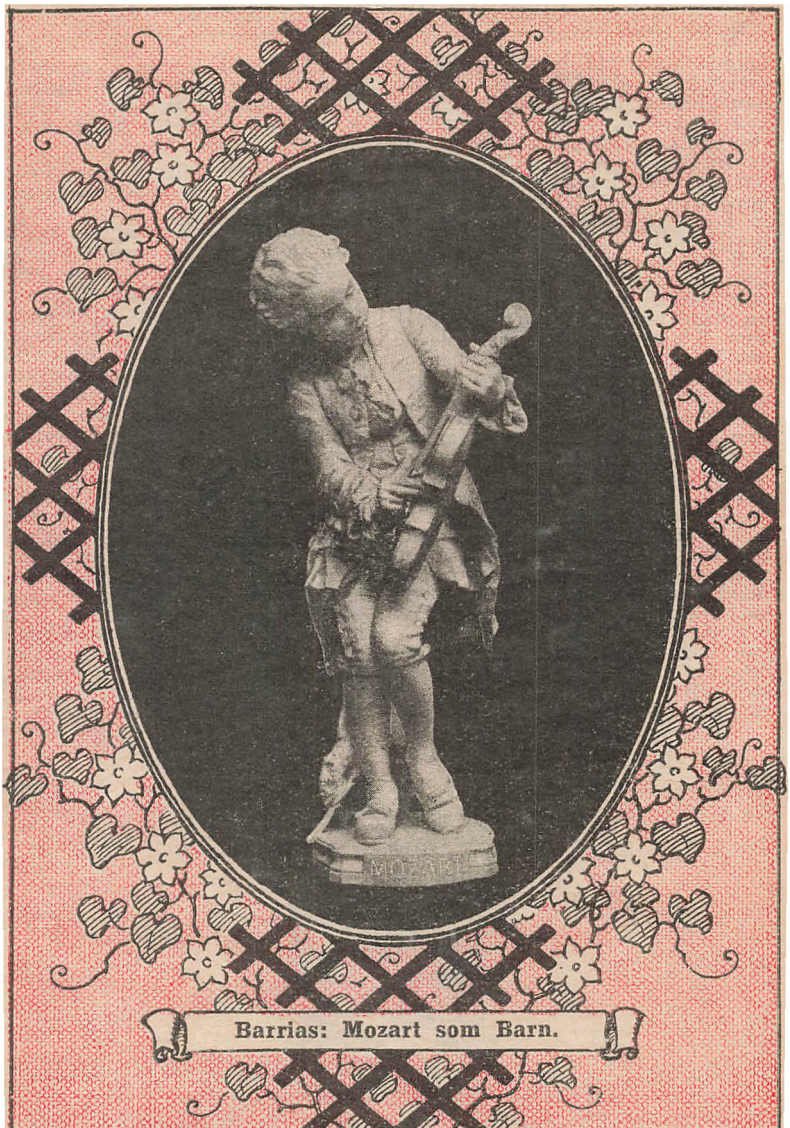
Et Vendepunkt. Men ikke længe efter indtraf en Begivenhed af største Betydning for det unge Geni, en Begivenhed, som viser, at han ogsaa havde Hjertet paa rette Sted. En Dag, da han solgte sine Aviser paa St. Clemens Jærnbanestation i Michigan, saa han pludselig, at Stationsforstanderens lille Søn Jimmy stod ude paa Sporene, hvor en Godsvogn kom rullende for at blive koblet til Toget. Den lille Dreng mærkede intet, for han stod med Ryggen mod Vognen, et Øjeblik endnu, og han vilde være fortabt. Men da styrtede Thomas frem, greb ham og fik ham kastet bort fra Skinnerne. Selv slap han ogsaa over i allersidste Øjeblik. Stationsforstanderen var ham selvfølgelig meget taknemmelig, men han var en fattig Mand, og Penge kunde han ikke byde ham. Derimod tilbød han at lære ham at telegrafere, et Tilbud, som Edison med største Glæde tog imod. Han viste sig snart som en meget dygtig Telegrafist, og med denne Begivenhed indtraadte der et Vendepunkt i hans Livsskæbne.

En original Personlighed. Nogen helt almindelig Telegrafist var den unge Edison nu ingenlunde. Der fortælles den lille, fornøjelige Historie fra Edisons se-

nere Liv, at da han var blevet forlovet og skulde giftes, glemte han aldeles sin Bryllupsdag. Han var med Liv og Sjæl optaget af et nyt Eksperiment og blev yderst overrasket, da man meddelte ham, hvilken betydningsfuld Dag det var. Men denne Distraktion, der jo i øvrigt er saa karakteristisk for Opfindere, udviklede sig allerede hos ham, da han som en stor Dreng begyndte sin Bane som Telegrafist. Han var ogsaa allerede nu fuldstændig ligegyldig med sine Klæder og sit Udseende. I det hele var han trods sin ubestridelige Dygtighed lidt for original til at være en helt behagelig underordnet. Hans Arbejde som Telegrafist faldt om Natten, men da han brugte Dagen til sine Eksperimenter, var han frygtelig søvnig, naar Arbejdstiden kom, og det hændte ham da ogsaa, at han faldt i Søvn ved Apparatet. Det var jo galt, det kunde aldrig gaa, og hans overordnede befalede ham derfor, at han hver halve Time skulde sende ham et bestemt Signal for at bevise, at han var vaagen. Det tiltalte nu ikke det unge Geni, og han vidste at hjælpe sig. Først opfandt han en Alarmklokke, som vækkede ham i rette Tid, men da det heller ikke forkom ham tilfredsstillende, gik han videre og opfandt et Apparat, der mekanisk kunde afsende det forlangte Signal.

Og saa var Edison »dum« i Skolen. Af det foregaaende faar man jo det Indtryk, at Edison har været en ualmindelig begavet Dreng. Men det gik ham som i sin Tid James Watt, han blev ingenlunde regnet for noget Lys i Skolen. Hans Skoletid blev nu for øvrigt ikke lang. Han gik nogle Maaneder i Landsbyskolen hjemme i Milan, men en Dag kom han grædende hjem og fortalte, at Læreren havde sagt, at han »ingen Hjerne« havde. Det var blevet udtalt i alle Børnenes Nærværelse, og det harmede Mrs. Edison. Hun gik hen i Skolen og sagde Læreren sin oprigtige Mening, og derefter blev Thomas taget ud. Moderen overtog nu selv hans Undervisning, og det var hun særdeles vel i Stand til, for hun havde før sit Giftermaal været Lærerinde i Kanada. Saa Edison er et af de mange Beviser for, at der godt kan blive en stor Mand af en »umulig« Skoledreng, selv om det er meget langt fra at være Hovedregelen.

Barrias: Mozart som Barn.

Barrias: Mozart som Barn.